

I.

A KORMÁNYZAT GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK FŐ VONÁSAI, AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALAKULÁSA 2009-2012-IG

1. A KORMÁNYZAT GAZDASÁGPOLITIKÁJA

A költségvetési konszolidáció hatására a gazdasági növekedés 2007-ben átmenetileg lelassult. A lassulás elsősorban az állami ágazatokban (közigazgatás, oktatás és egészségügy) meghozott hatékonyságjavító intézkedések és az állam beruházási kiadásainak visszafogása miatt következett be, de hozzájárult a kedvezőtlen időjárás miatt a térség egészében tapasztalt gyenge mezőgazdasági teljesítmény is. A magánszféra egészének teljesítményét az egyensúlyjavító intézkedések csak mérsékelten érintették, itt becslések szerint a növekedés megközelítette a 4%-ot.

2008 első félévében a kiigazítás kifutásával összhangban a gazdaságban határozott élénkülés volt megfigyelhető. A GDP növekedési üteme az első negyedévi 1,7%-ról a második negyedévben 2%-ra gyorsult, így az első félévben 1,9%-os gazdasági növekedés valósult meg.

Ugyanakkor a nemzetközi konjunktúra 2008 második negyedétől egyértelműen kedvezőtlenebbé vált. Az amerikai jelzálogpiacról kiindult pénzügyi turbulenciák következtében az eurozóna makrogazdasági adatai (ipari termelés, kiskereskedelmi értékesítés, fogyasztás, beruházás) egyértelműen a növekedés lassulását és a gazdasági folyamatok tartós gyengeségét jelzik. A nemzetközi intézmények (EU, IMF, OECD, EKB) az őszi előrejelzéseikben a korábban vártnál tartósabb gazdasági lassulásra számítanak az Európai Unióban.

Mivel a magyar export súlya a GDP-ben meglehetősen magas, a magyar gazdaság nem tud függetlenedni a nemzetközi folyamatoktól. Így a vártnál jóval erőteljesebb lassulás a magyar exportpartnerek gazdaságában az exportértékesítési kilátásokat jelentősen rontja. 2007 végén, a konvergencia program aktualizálása idején még nem volt látható, hogy globális szinten a subprime válság ily mértékben begyűrűzik a reálgazdaságba is. Az elmúlt hónapokban a forint árfolyama is számottevően erősödött, ami szintén kedvezőtlenül érinti az export teljesítményét. Ugyanakkor a magyar exportbővülés lassulását tompítja, hogy a kivitel jelentősen eltolódott a továbbra is dinamikus fejlődő új tagállamok és EU-n kívüli országok felé. Így a konvergencia programhoz képest mérsékeltebb, 10% alatti export bővülés várható, de az előrejelzési horizont végére már ismét kétszámjegyű lehet a növekedés üteme.

A romló külső kereslettel szemben a kiigazítás orrnehéz volta miatt 2008-tól kezdve a belföldi kereslet fokozatos élénkülést mutat. A lakossági fogyasztás tartós és kiegyensúlyozott növekedésnek indulhat a fiskális intézkedések kifutása és a reálbér emelkedésének következtében. Ugyanakkor az európai gazdaság növekedésének lassulása – elsősorban az exportteljesítményre gyakorolt hatásán keresztül – a hazai jövedelmi viszonyokat, a foglalkoztatottság növelését, és ezen keresztül a háztartások fogyasztásának élénkülését némileg tompíthatja. Ezen külső sokkok hatásait azonban a Kormány – elsősorban a foglalkoztatás bővítésére fókuszáló – intézkedései ellensúlyozhatják. A személyi jövedelemadó 18%-os sávjának fokozatos kiszélesítése

a munkakínálat bővülését eredményezheti. Összességében az elkövetkező években a lakosság reáljövedelmének és fogyasztásának egyaránt 2-2,5%-os ütemű bővülését lehet prognosztizálni.

A külső kereslet romlása negatívan hat ugyan a vállalati beruházásokra, de az uniós források növekvő felhasználása tompíthatja ezt a hatást. A lakáspiacon a lakosság rendelkezésre álló jövedelmének érdemi javulásával lehet majd jelentősebb felívelésre számítani, tartós lakáspiaci trendforduló 2010-től várható. Összességben a növekvő és egyre hatékonyabban felhasznált EU források mellett a beruházási dinamika 2009-2010-ben 6% körüli, az ezt követő években pedig már 7-8%-os lehet.

A kedvezőtlen külső konjunktúra következtében 2009-ben a gazdasági növekedés üteme csak 3% környezetében alakulhat. A külső feltételek javulásával 2010-től fokozatos felívelésre lehet számítani, így a növekedés üteme 2012-ben már elérheti a 4%-ot.

Az elmúlt évek kormányzati kiigazító lépései valamint a világpiaci energia- és agrárárak nagymértékű emelkedése következtében az infláció 2007-ben 8%-ra szökött fel. Ezt követően a fogyasztói árak emelkedése csökkenésnek indult annak ellenére, hogy az energiahordozók és mezőgazdasági termékek 2008 közepéig alig mutatták az olcsóbbodás jelét. 2008 második felében az árindex még tovább csökken, amit a korábbi kedvezőtlen globális árfolyamatok lazulása, a korábbinál erősebb forint és a hazai folyamatok egyaránt alátámasztanak. Így 2008 egészében 6,5% körüli átlagos drágulási ütem várható. A kedvező dezinflációs folyamat a következő években is fennmarad.

Az infláció 2009-ben tovább mérséklődik, bár várhatóan még 4% felett marad. Elsősorban az iparcikkek drágulási ütemének mérséklődésére (köztük a tartós fogyasztási cikkek további nominális olcsóbbodására), a mezőgazdasági árak megindult csökkenése eredményeként az élelmiszerek drágulásának alábbhagyására lehet számítani. A háztartási energia sem drágul már a 2007-2008-ban látott mértékben. Az üzemanyagok terén további árkorrekcióra nyílhat tér. Az elsősorban hazai tényezőktől függő piaci szolgáltatások területén kismértékű dezinfláció várható. Az infláció csökkenését az árfolyam korábbinál erősebb szinten való stabilizálódása, a hazai kereslet kiegyensúlyozott bővülése biztosíthatja. Potenciális inflációs bizonytalanságot jelenthet a munkaerőpiac relatív szűkösége, ugyanakkor számos globális, konjunkturális kedvezőtlen tényező dezinflációs eredmél járhat.

A következő néhány év hazai árszínvonal-emelkedési kilátásai a korábbiaknál is jobban függnak a világgazdaság növekedési helyzetétől. A világméretű pénzpiaci nehézségek a gazdasági növekedési lehetőségek finanszírozhatósága elé állíthatnak korlátot, a globális gazdasági növekedési ütem – a magyarországi infláció szempontjából releváns változók közül – elsősorban az importált energiahordozók és más alapanyagok áralakulására, a tágabb értelemben vett termelési költség szerkezetre hat.

A fenti összefüggésekre alapozva a Magyar Nemzeti Bankkal (MNB) közösen kijelölt 3%-os középtávú inflációs cél 2010-ben elérhető lesz, az ezt követő években pedig az ország készen áll a maastrichti inflációs cél teljesítéséhez szükséges további dezinflációra.

2. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KÖZÉPTÁVÚ CÉLJAI ÉS KERETEI

A Kormány célja az, hogy a tartós egyensúlyon alapuló növekedés feltételeinek megteremtésével a gazdasági teljesítmény és az életkörülmények tartósan és gyorsuló ütemben közelítsenek az Európai Unió átlagához. A reálkonvergenciához olyan növekedés- és fejlesztésorientált gazdaságpolitikára van szükség, amely az államháztartás tartós egyensúlyán alapul. Az így létrejövő, fenntartható egyensúly a gazdasági növekedés számára kedvező feltételeket teremt, mert a gazdasági szereplők számára kiszámítható gazdaságpolitikai kereteket nyújtva megkönnyíti a fejlesztési döntéseket.

A Konvergencia program az államháztartás eredményszemléletű hiányát 2009-re a GDP 3,2%-ában, 2010-re a GDP 2,7%-ában, 2011-re pedig a GDP 2,2%-ában határozta meg. Az elvárt hiány mindezek alapján 2012-re a GDP 1,7%-ában prognosztizálható.

Az államháztartási hiánycsökkentés ezen üteme követelménynek tekinthető ahhoz, hogy – a maastrichti kritériumoknak megfelelően – az államadósság GDP-ben mért arányát és az infláció mértékét egyaránt csökkenteni lehessen.

Az államháztartás egyensúlyának javításával a Kormány egyúttal biztosítja, hogy Magyarország teljesítse azokat a követelményeket, amelyek az euro bevezetéséhez szükségesek.

A Konvergencia programban középtávra megjelölt elvek mentén elfogadott költségvetés teljesítése előfeltétele a hosszú távon fenntartható növekedési folyamatok stabilizálódásának, ezen túlmenően pedig jelentős mértékben javíthatja a magyar gazdaságpolitika hitelességének nemzetközi megítélését.

A deficit csökkentését azonban a túlzott hiány megszüntetését követően is folytatni kell, a Stabilitási és Növekedési Egyezményvel összhangban meghatározott ország-specifikus középtávú cél eléréséig.

A 2009-et követő években az államháztartás hiánya tovább mérséklődik. 2007-től a deficit és az elsődleges hiány csökkenése következtében lelassult a bruttó államadósság GDP-hez viszonyított arányának növekedése, majd 2008 után a már többletet mutató elsődleges egyenleg mellett az adósságráta trendje megfordul. 2009-től az államadósság/GDP arány tartósan csökken.

A jelenleg meglévő determinációk a következő évek mozgásterét nagymértékben behatárolják.

Néhány terület kivételével (pl. nyugdíj, családtámogatás, szociális segélyek, állami elkötelezettségek, az uniós források felhasználását lehetővé tevő társfinanszírozás) 2009-ben nincs lehetőség a kiadások jelentős növekedésére.

Az állam kiadásainak mérséklésével a tartós növekedéshez – s egyben az euro-övezeti csatlakozáshoz – szükséges egyensúlyi feltételek megteremtődnek, és létrejönnek az egyensúly hosszabb távú, biztonságos fenntartásához szükséges feltételek.

A javuló egyensúly kedvezőbb feltételeket teremt a vállalkozások fejlődéséhez, bővíti hitellehetőségeiket, és az elkövetkező évek fejlesztéseibe bekapcsolódva lényegesen javul versenyképességük.

3. MAGYAROSZÁG ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KÖLTSÉGVETÉSI KAPCSOLATAI

Magyarország és az Európai Unió 2009-2012 közötti költségvetési kapcsolatait a 2007-2013 közötti uniós középtávú költségvetés keretében rendelkezésre álló források felhasználása és a közös költségvetéshez történő hazai hozzájárulás összege határozzák meg. A támogatási források felhasználása – nagyságrendjénél fogva – alapvetően befolyásolja a makrogazdasági paraméterek teljesülését és így a konvergencia program végrehajtását.

A 2009-2012. évekre meghatározott, uniós támogatásokhoz kapcsolódó államháztartási társfinanszírozás összegei és a társfinanszírozás biztosításának rendje együttesen garantálják azt, hogy a korábbi évekhez hasonlóan költségvetési akadály – sem pénzügyi, sem szabályozási szempontból – ne legyen az uniós források felhasználásának. Az uniós forrásokhoz kötelezően biztosítandó államháztartási (központi költségvetési) finanszírozás ugyanis az eddigi gyakorlatot követve prioritásként biztosított az egyes fejezetek költségvetésében.

A 2009-2012 közötti években a 2004-2006-os időszak forrásai terhére egyre kisebb összegű kifizetés várható: míg 2009. elején még az I. Nemzeti Fejlesztési Terv egyes programjainak áthúzódó kifizetéseivel is számolni kell, ezt követően néhány Kohéziós Alap-projekt és az ún. Átmeneti Támogatás egyes projektjein kívül már kizárólag a 2007-2013 közötti időszak támogatásainak felhasználási adatai jelennek meg a törvényjavaslatban. E támogatások közül kiemelendők – átfogó fejlesztéspolitikai jellegük, és a rendelkezésre álló európai uniós forrás nagyságrendje miatt – az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) támogatásai. Míg a strukturális alapok és a Kohéziós Alap forrásait magában foglaló ÚMFT programjainak, projektjeinek kifizetése – a programok, projektek megvalósítási ütemével összhangban – fokozatosan növekszik, addig az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap támogatásainak stratégiai terve, az ÚMVP alapján várható kifizetések már 2009-től körülbelül azonos szinten állandósulnak – jellemzően a főbb támogatások normatív jellege miatt. A 2009-es év azonban 2008-hoz viszonyítva a „felfutás éve”-ként jellemezhető, mivel ez az az év, amikor a 2007-2013 közötti időszak támogatásainak felhasználása várhatóan magasabb szintre emelkedik az ezt megelőző évekenél, köszönhetően annak, hogy a programok kezdeti fázisa 2009-re lezárul, így a kifizetések összege várhatóan jelentősen növekszik. A kifizetések ütemének fokozását segíti elő az ÚMVP esetében az a tény is, hogy egyes, az Nemzeti Vidékfejlesztési Terv keretében elfogadott, de onnan már nem finanszírozható programok, támogatások is innen kerülnek kifizetésre.

A költségvetésben megjelenő európai uniós támogatások főszabályként felhasználásukkor mind bevételként, mind kiadásként elszámolásra kerülnek, így az államháztartás egyenlegét közvetlenül nem befolyásolják. Kivételt képeznek ez alól a már a központi költségvetés által korábban megelőlegezett támogatások éven túli megtérülései (pl. a programok, projektek utolsó részleteinek uniós átutalása), melyek a „XLII. A központi költségvetés fő bevételei” fejezetben kerülnek megtervezésre, kizárólag a költségvetés bevételi oldalán.

A korábbi évekhez hasonlóan 2009-ben is több jogcímen érkezik jelentős összegű támogatás hazánkba, melyek a költségvetésben nem kerülnek elszámolásra,

felhasználásukra azon kívül kerül sor. Ennek oka, hogy ezen támogatásokhoz nem kapcsolódik kötelező nemzeti társfinanszírozás, továbbá a kedvezményezettek körének, a támogatások összegének meghatározása nem a magyar hatóságok feladata, a jogosultsági kritériumokat ugyanis közösségi jogszabályok vagy az Európai Bizottság döntése határozza meg.

A költségvetésen kívüli támogatások között összegükben a nem vidékfejlesztési célú mezőgazdasági támogatások dominálnak. A Csatlakozási Szerződés alapján 2009-ben már az EU15-öknek járó közvetlen támogatások 60%-ára jogosultak a magyar gazdák (ezt egészíti ki a hazai költségvetési forrásból finanszírozott ún. top-up támogatás). Az EU Közös Agrárpolitikájának végrehajtását szolgáló másik jogcím, az ún. piaci támogatások (belpiaci-, export- és intervenciós támogatások) lebonyolításában a hazai intézményrendszer szintén csak közvetítő szerepet játszik, a kedvezményezettek körének ill. a támogatások mértékének meghatározása nem hazai, hanem közösségi döntés eredménye.

Szintén nem jelennek meg a központi költségvetésben a közvetlenül az Európai Bizottságtól pályázható egyéb támogatások, melyek közül kiemelendők a kutatás-fejlesztési, valamint a különböző oktatási programok keretében megpályázható források.

Az Unió költségvetése felé teljesítendő nemzeti hozzájárulások összegét 2009-2012 között ezen időszak közösségi költségvetéseinek várható kiadási főösszegei határozzák meg. A 2009-ben teljesítendő nemzeti hozzájárulás összegét mindezek mellett befolyásolja a közösségek saját forrásairól szóló új tanácsi határozat 2009-ben várható hatályba lépése. Ez utóbbi szabály – az egyes országok számára meghatározott kedvezmények miatt – plusz-befizetést fog jelenteni a tagállamok túlnyomó többségének, így Magyarországnak is, melynek 2007. és 2008. évre jutó összegét visszamenőlegesen – a határozat közösségi szinten történő hatálybalépését követően –, 2009-ben kell teljesíteni.

II.

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS 2009. ÉVI ELŐIRÁNYZATAI

1. Bevételi előirányzatok, adó- és járulékpolitikai célkitűzések

Az adórendszerben 2009-től elsősorban olyan jellegű átalakításokra kerül sor, amelyek javítják a magyar gazdaság versenyképességét, és ösztönzik a foglalkoztatást. A versenyképesség javítása érdekében elsősorban a munkáltatókat terhelő bérjárulékok csökkennek, emelkedik a személyi jövedelemadó sávhatára, megszűnik a társas vállalkozások különadója a társasági adózás átalakítása mellett. Az adóintézkedések forrását a költségvetési többletbevételek, a kiadások csökkentése, valamint az adórendszerben javasolt átcsoportosítások teremtik meg. Számos módosítás az adórendszer egyszerűsítését célozza, illetve tovább folytatódik a több éve megkezdett fehérítés, a fekete gazdaság hatókörének szűkítése. Az adórendszer változásait (például a jövedéki adó esetében) az uniós jogharmonizáció, illetőleg a jogalkalmazás elősegítése is szükségessé teszi.

A 2009. évtől hatályos módosítások mellett is teljesülnek a Magyarország által a konvergencia programban megfogalmazott költségvetési célkitűzések. A vállalkozások fejlődése szempontjából is meghatározó, hogy Magyarország teljesítse a konvergencia programban megfogalmazott célt és az államháztartás hiánya 2009-re 3,2%-ra mérséklődjön.

A **személyi jövedelemadózásban** az adóterhelés csökkentése érdekében az adótábla sávhatára 1,7 millió forintról 2 millió forintra emelkedik, míg az adómértékek nem változnak. Egyszerűsödik a magánszemélyek által igénybe vehető adókedvezmények rendszere. A feketegazdaság elleni intézkedések részeként a számlaadás ösztönzése érdekében összevont adókedvezményben új elem egyes háztartási szolgáltatások igénybevételét igazoló számlák áfa-tartalmával összefüggő adókedvezmény. Megszűnik ebben az adónemben a cégautóadó, és a cégautók után külön adót kell fizetni. Az egyszerűbb adózási módszert alkalmazók körének bővítése érdekében emelkedik az átalányadózás választhatóságának értékhatára.

A 2009. évtől a **társasági adózásban** számos adóalap-korrektív tétel megszűnik, így szélesedik az adóalap. A társasági adó általános mértéke 16%-ról 18%-ra emelkedik.

A versenyképesség javítása érdekében a 2009. évtől megszűnik a **társas vállalkozások és egyéni vállalkozók különadója**.

A 2009. évtől az energiaellátó vállalkozásoknak – két évig – külön jövedelemadót kell fizetniük. Az **energetikai vállalkozások különadójának** alapja a korrigált adózás előtti eredmény. Az adó mértéke 8%.

Az **általános forgalmi adó** esetében sem az áfa kulcsok jelenlegi szerkezetében, sem pedig az adómértékekben nincs változás 2009-ben. A tervezett adótörvény-módosítás lényegében a termékimport esetén az önadózás korlátainak 25%-os megemelésére, a számla kibocsátási kötelezettségre, az áfa alóli mentességet érintő területek korrekciójára valamint az utazásszervezési szolgáltatásra vonatkozó különös szabályokra terjed ki.

A **jövedéki adó** mértéke 2009-től – az üzemanyagokat (ásványolaj termékkört) kivéve – 10%-kal nő, a cigaretta esetében figyelemmel az uniós adóminimum szintnek való megfelelésre is. Az adótörvény csomag továbbá csökkentést irányoz elő az adóemelést megelőzően maximálisan kiadható adójegyek száma vonatkozásában. Ez utóbbi változtatás a bevételek havi lefutásának egyenletesebbé válását segítheti elő.

A **regisztrációs adó** vonatkozásában az adótörvény-csomag jogalkalmazást elősegítő kisebb pontosításokat tartalmaz, mely a bevételekre érdemi hatást nem gyakorol.

Az **energiaadó** 2009. évtől – EU-s jogharmonizáció okán – a szénre is ki fog terjedni, mivel a csatlakozásunkkor kapott derogációs időszak 2008. december 31-én lejár. A szénre a tömegben, 1000 kilogrammban meghatározott adóalap és adómérték kerül megállapításra. Nem terheli energiaadó a lakossági szénfelhasználást.

Az eddigi, a magáncélú használatra tekintettel személyi jövedelemadóként fizetett cégautóadó a gépjárműadóról szóló törvény részeként átalakul egy új, elvi alapokon és szélesebb adóbázison nyugvó, alacsonyabb terhelést biztosító közteherré. Az új **cégautóadó** vagyoni típusú adó.

A **helyi iparüzési adónál** 2009-től a kutatás-fejlesztés közvetlen költségével csökkenthető lesz az adóalap, ugyanakkor megszűnik a jogdíjbevételek adóalapból való levonhatósága.

A **társadalombiztosítási járulékoknál** kiemelendő változás, hogy a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó által fizetendő társadalombiztosítási járulék mértéke – 2009. április 1-jétől – a minimálbér kétszeresét meg nem haladó járulékalap után 29%-ról 26,5%-ra csökken, míg a minimálbér kétszerese fölötti jövedelemrész után változatlanul 29% lesz.

A **munkaadói járulék** mértéke 2009. április 1-jétől a minimálbér kétszeresét meg nem haladó járulékalap után 3%-ról 1,5%-ra csökken, a minimálbér kétszerese fölötti jövedelemrész után pedig 3% marad.

A megváltozott munkaképességűek integrált foglalkoztatásának ösztönzése érdekében 2009-től a **rehabilitációs hozzájárulás** a háromszorosára emelkedik: 177 600 forint/fő/évről 532 800 forint/fő/évre.

Az **adórendszer egyszerűsítését, az adminisztráció csökkentését** szolgálja, hogy 2009-től

- a jelenlegi ötféle közteher-alap két alapra csökken: a munkaadói járulék és a szakképzési hozzájárulás alapja a munkaadói tb-jarulék alapjával, míg a munkavállalói járulék alapja az egyéni egészségbiztosítási járulék alapjával egyezik meg;
- az éves bevallások (befizetések) határideje az adóévet követő február 15-éről az adóévet követő február 25-ére módosul;
- a jelenleg szűk körben alkalmazott adóhatósági adómegállapítás helyett az adóhatóság állítaná össze a nála rendelkezésre álló adatok alapján az adóbevallás elkészítéséhez szükséges adatokat, és ennek alapján előzetesen kiszámítaná az adót.

A feketegazdaság visszaszorítását célzó módosítások közül kiemelendő az egyéni felelősség előírása a számlaadási, nyugtaadási és más részkötelezettségek teljesítéséhez, a számlaadásért való felelősség kiterjesztése, az adóbecslés lehetőségének általánossá tétele, a készpénzforgalom korlátozását szolgáló intézkedések (pl. a munkabér bankszámlára történő utalása). Az ellenőrzés hatékonyságát javító intézkedések részeként 2009-től sor kerül – többek között – az adószám felfüggesztési jogcímeik bővítésére.

1.1. Gazdálkodó szervezetek befizetései

A **társasági adónál** szélesedik az adóalap és a mérték 2%-kal nő. Ez az adó a GDP arányában 2,5%-ot képvisel.

A **társas vállalkozások által fizetendő különadóból** a központi költségvetésnek 2009-ben nem keletkezik bevétele. A korábban már bevallott különadó-előleg ugyanezen időszakra bevallott társasági adóelőlegnek minősül.

A **hitelintézeti járadék** címén tervezett bevétel megegyezik az előző évi előiránnyal.

Az **egyszerűsített vállalkozói adóból** tervezett bevétel a 2008. évi előirányzathoz viszonyítva kb. 7%-os növekedést jelent.

A **bányajáradék** tervezett bevétele az előző évi előirányzatot mintegy 15%-kal haladja meg. Ennek döntő részét – több mint 90%-át – továbbra is a kőolaj és a földgáz termékek adják.

2009-ben várhatóan az előző évhez képest minimális, 3%-kal nagyobb összegű **játékadó**-befizetést teljesítenek a szerencsejáték piac kínálati oldalán szereplő vállalkozók.

Az ökoadón belül továbbra is számolunk **környezetterhelési díj** bevétellel, melynek 2009. évre tervezett összege mintegy 32%-kal haladja meg az előző évi előirányzatot.

Az **energia adó** 2009. évi prognózisa egyrészt a szabályozás változását, másrészt a 2008. évi előirányzatnál magasabb várható teljesülést alapul véve, változatlan energia felhasználás feltételezése mellett készült. Az energia adó szénre való kiterjesztésének becsült hatása 400-450 millió forintra tehető.

Az **egyéb befizetések** tervezett bevételének összege megegyezik a 2008. évi előirányzattal. A gazdálkodó szervezetek egyéb befizetéseinek döntő részét továbbra is az állami adóhatóság által beszedett bírságok, pótlékok teszik ki.

Az **energetikai vállalkozások különadójából** a 2009. évi költségvetés 30 milliárd forint bevétellel számol.

Az **egyéb központosított bevételek** a költségvetési törvényjavaslat 14. § (1) bekezdésében megjelölt bevételek (adó- és adójellegű bevételek, korábban visszatérően nyújtott támogatások visszatérülése stb.) 2009-ben is a központi költségvetés központosított bevételeit képezik. Ezen bevételek a központi költségvetés mérlegében az „egyéb központosított bevételek” soron jelennek meg. A mérleg sor legnagyobb tételét a lakossági földgáz és távhő árkompenzáció pénzügyi forrását biztosító energiaár-befizetés jelenti, amely a MOL Nyrt. által a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény 50. § (4) bekezdése alapján átutalt bányajáradékból és földgázár kiegyenlítés címén befizetett hozzájárulásból tevődik össze.

1.2. Fogyasztáshoz kapcsolt adók

A központi költségvetés tervezett **általános forgalmi adó** bevétele a GDP 7,8%-ára tehető, amelynek alakulását alapvetően a makrogazdasági folyamatok változása determinálja. A makrogazdasági előrejelzések jövőre az idei évhez képest a gazdaság élénkülését és az életszínvonal javulását vetítik előre. Az áfa törvény módosítása sem az áfa kulcsok szerkezetét, sem az adómértékeket nem érinti, így a szabályozás módosulásától érdemi költségvetési kihatás nem várható.

A **jövedéki adó** tekintetében a várható költségvetési bevétel a GDP mintegy 3%-ának felel meg. 2009. január 1-jei hatállyal az adócsomag – az üzemanyagok kivételével – a jövedéki adó 10%-os emelését irányozza elő, mely várhatóan a költségvetésnek mintegy 20 milliárd forint többletbevételt jelent.

A költségvetés tervezett **regisztrációs adóbevétele** – a 2008. évi előirányzattól mintegy 2%-kal elmaradva – a GDP 0,3%-ának felel meg. A prognózis az új

személygépjárművek esetében az értékesítések bázisévben tapasztalt csökkenését követően 2009. évre változatlan forgalommal számol.

1.3. A lakosság befizetései

A központi költségvetés **személyi jövedelemadó-bevétele** a tervezet szerint mintegy 9%-kal több az előző évi irányzatnál. A GDP-arányos személyi jövedelemadó-bevétel 2009-ben 7,2% körül várható.

A **magánszemélyek különadójából** származó bevétele a tervezet szerint a 2008. évi előirányzathoz képest mintegy 15%-os növekedést mutat.

Az **adóbefizetések** a bérfőzési szeszdóból és egyéb vámbefizetések utólagos elszámolásából származó befizetéseket tartalmazzák, amely az előző évi előirányzattal megegyezően tervezhető.

Illetékekből a központi költségvetés várható bevételi előirányzata mérsékelten, mintegy 4%-kal növekszik az előző évihez képest. Az illetékbevétel alakulását az elmúlt évek tendenciáit követő gépjármű visszterhes vagyonaátruházási illeték bevételi változás, valamint a stagnáló ingatlanforgalom mellett az infláció közeli ingatlanár-növekmény határozza meg.

1.4. A központi költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei (a szakmai fejezeti kezelésű előirányzat EU támogatásokból származó bevételeit is beleértve)

A költségvetési fejezetek 2009. évi tervezett saját bevétele emelkedő tendenciát mutat. Az előző évhez viszonyítva az összbevétel növekedési többlete 11,7%. Ennek jelentős részét (83%) az EU támogatás emelkedése teszi ki. A bevételek a kiadások mintegy 35,6%-át fedezik, ez az arány 2008-ban 31% volt.

A fejezeti összes saját bevételeken belül a központi költségvetési szervek bevételei kissé magasabbak az előző évinél. E bevételek önmagában meghatározó hányada az alapfeladatok ellátásával, az alaptevékenységgel összefüggő szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban keletkezik. A többszörös finanszírozás révén itt jelenik meg a társadalombiztosítás pénzügyi alapjaiból és az elkülönített állami pénzalapoktól származó bevétel is.

A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei közül 2009-ben a legjelentősebb összeg európai uniós forrásból származik. Ezek több támogatási program keretében használhatóak fel, melyek között 2009-ben már többségében a 2007-2013 közötti uniós pénzügyi perspektíva keretében hazánk számára allokált támogatások szerepelnek.

A 2004-2006 közötti uniós pénzügyi kerettervhez kapcsolódó támogatások

A 2004-2006 közötti európai uniós strukturális támogatások túlnyomó többségének felhasználására az I. Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) keretében kerül sor. A 2008. év volt az NFT megvalósításának utolsó éve, azonban a programperiódus alatt finanszírozott projektek egy részének zárása, illetve a vállalt többletkötelezettségek kifizetése áthúzódik 2009-re.

A strukturális támogatások kisebb része az NFT keretein kívül, az egyes társadalmi csoportok közötti esélyegyenlőség elősegítését szolgáló EQUAL Közösségi Kezdeményezés keretében kerül felhasználásra.

A fenti két jogcímen 2009-ben – illetve a korábbi években – megelőlegezett uniós források megtérülésükkor a „XLII. A központi költségvetés fő bevételei” fejezetben kerülnek elszámolásra.

A 2004-2006 közötti Kohéziós Alap ill. a még a csatlakozást megelőző ISPA forrásainak terhére 2009-ben összesen 59,5 milliárd forint kiadással számol a törvényjavaslat. Ez a tervzet alapján 31,8 milliárd forint EU forrás felhasználásával valósul meg. Ezen támogatások két nagy területen, a közlekedési és a környezetvédelmi szektorban megvalósuló infrastrukturális beruházások keretében hasznosulnak.

A PHARE program intézményfejlesztési fejezete továbbélésének tekinthető az Átmeneti Támogatás, amelynek célja az adminisztratív és intézményi kapacitás megerősítése, különösen azokon a területeken, ahol a csatlakozás küszöbén az Európai Bizottság Átfogó Monitoring Jelentésében ezt szükségesnek ítélte. Ennek keretében összesen 738,8 millió forint kifizetésére kerül sor 2009-ben, amiből az uniós forrás 705,8 millió forint.

A 2007-2013 közötti uniós pénzügyi keretvázhoz kapcsolódó támogatások

A 2007-2013 közötti időszak uniós pénzügyi keretvázhoz kapcsolódó strukturális és kohéziós politikai fejlesztési célok megvalósításának stratégiai dokumentuma az ÚMFT. Az ÚMFT stratégiai célkitűzései nyolc ágazati és hét regionális operatív program keretében valósulnak meg. A korábbi pénzügyi perspektívától és az NFT I.-től eltérően az ÚMFT már nem csak a strukturális alapok, hanem a Kohéziós Alap forrásainak felhasználását is keretbe foglalja, azaz a közlekedési és környezetvédelmi nagyprojektek is az ÚMFT részét képezik. 2009-ben az ÚMFT operatív programjainak keretében 655,0 milliárd forint kifizetésével számol a tervzet, amelyből 561,6 milliárd forint az európai uniós forrás.

A 2007-2013 közötti időszakban az EU által rendelkezésünkre bocsátott vidékfejlesztési támogatások és a kapcsolódó hazai társfinanszírozás felhasználási területeit, céljait az ÚMVP foglalja magában. A program négy prioritási tengely szerint tagolódik, melyekre 2009-ben összesen 148,4 milliárd forint kifizetésével számol a törvényjavaslat, amiből az európai uniós forrás 109,3 milliárd forintot tesz ki. A kifizetések folytonosságát biztosítja, hogy egyes ÚMVP intézkedések esetében a támogatások folyósítása a kedvezményezettek felé a korábbi években vállalt kötelezettségeken alapul.

Az Európai Halászati Alap által támogatott programok tervezett kiadása 2009-ben 1,2 milliárd forint, melyből az európai uniós forrás 0,9 milliárd forintot tesz ki.

Az Európai Területi Együttműködés (ETE) program a korábbi INTERREG Közösségi Kezdeményezés utódjának tekinthető, szintén a határmenti régiók együttműködését, integrált fejlesztését segíti elő. Ezen a jogcímen 4,3 milliárd forint kiadással számol a javaslat, amiből 3,4 milliárd forintot tesz ki az európai uniós forrás.

A fenti programok esetében a központi költségvetés által biztosított, az uniós források lehívásához szükséges támogatás mértékének meghatározásánál tekintettel kell arra lenni, hogy a közösségi jogszabályok által előírt államháztartási társfinanszírozási kötelezettség a központi költségvetési finanszírozásnál bővebb kategóriát ölel fel. Így az államháztartás körébe tartozó kedvezményezettek (elsősorban önkormányzatok) önereje is beleszámít ebbe az összegbe, ami egyes programok esetében az elméleti aránynál jóval kisebb központi költségvetési támogatást eredményez.

Az egyéb, európai uniós tagságunkhoz köthető támogatások közül összegükben a legjelentősebbek az ún. TEN programok (közlekedési, energetikai és távközlési hálózatok fejlesztése), az EGT Finanszírozási Mechanizmus és a Norvég Alap támogatásai (melyek összesen kilenc kiemelt területet támogatnak, pl. környezetvédelem, egészségügy, oktatás, stb.), az ún. szolidaritási és migrációs programok és a költségvetésen kívüli egyes speciális uniós agrártámogatások (Igyál tejet program, Méhészeti Nemzeti Program, Egyes speciális szövetkezők támogatása, Egyes állatbetegségek ellenőrzése és felszámolása) hazai társfinanszírozása. Az egyéb európai uniós támogatások összes kiadása 18,8 milliárd forint lesz 2009-ben a tervezet szerint, amiből az EU által finanszírozott rész összesen 10,8 milliárd forint.

1.5. Befizetés az államháztartás alrendszeréből

1.5.1. A központi költségvetési szervektől származó befizetések

A központi költségvetési szervek befizetési kötelezettségeinek 2009. évi tervezett összege 22,6 milliárd forint az alábbi jogcímenek:

- kizárólag saját bevételből gazdálkodó – a költségvetési törvényben meghatározott – intézmények tételesen megadott összegű befizetése;
- a központi költségvetési szervek vállalkozási tevékenységből keletkező nyeresége – a társasági adó általános mértékével megegyező – 18%-ának befizetése,
- objektív felelősségi alapú közigazgatási bírságból származó befizetési kötelezettség.

1.5.2. Elkülönített állami pénzalapok befizetése

A Munkaerőpiaci Alap összesen 118,8 milliárd forint befizetést teljesít a központi költségvetésbe. Az Alap hozzájárul a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatásához, a rendszeres szociális segélyben, illetve a közfoglalkoztatást pótló juttatásban részesülők ellátásához, valamint a közcélú foglalkoztatáshoz.

1.5.3. A helyi önkormányzatok befizetése

A helyi önkormányzatok befizetéseiből 2009. évben 6,5 milliárd forint bevétel várható a központi költségvetésben. E befizetések a helyi önkormányzatok előző évi zárszámadásával, illetve a zárszámadási törvényben az Állami Számvevőszék megállapításaival kapcsolatban rögzített, továbbá a Kincstár felülvizsgálata során megállapított – a normatív állami hozzájárulások és támogatások tervezésével, valamint a központosított, s a címzett és céltámogatások elszámolásával

összefüggésben –, jogtalanul igényelt és felhasznált támogatások visszafizetéséből származnak. Itt szerepel a helyi önkormányzatok és költségvetési szerveik vállalkozási tevékenységéből származó eredmény elszámolása során keletkezett befizetési kötelezettségeiből származó bevétel is, figyelemmel az alaptevékenység ellátásához felhasznált részre.

1.6. Egyéb bevételek

Az egyéb bevételek 2009. évi előirányzata többek között az önkormányzatok által jogtalanul igénybevett támogatások utáni kamattérítésekből, a felszámolásból származó bevételekből, a kezességvállalási díjakból, valamint a korábban beváltott állami kezességek és viszontgaranciák megtérüléséből tevődik össze.

Az Áht. 26. § (4) bekezdése értelmében az egyéb bevételek között kerül majd elszámolásra az általános tartalék terhére elszámolási, valamint visszatérítési kötelezettséggel nyújtandó támogatások visszafizetett összege is.

1.7. Egyéb uniós bevételek

Az egyéb uniós bevételek címen két különböző jellegű bevétel kerül elszámolásra a „XLII. A központi költségvetés fő bevételei” fejezetben. Egyrészt az Unió költségvetési bevételeit képező, Magyarországon beszedett ún. tradicionális saját források (vámok, cukorágazati hozzájárulások) 25%-a – a beszedési költségek fedezeteként – a hazai költségvetést illeti. A vámok tekintetében ez az összeg 2009-re vonatkozóan 8078,1 millió forint, a cukorágazati hozzájárulások tekintetében pedig 158,8 millió forint bevételt jelent.

Másrészt ezen a címen kerülnek elszámolásra a korábbi években központi költségvetési forrásból megelőlegezett, majd az Unió költségvetéséből megtérített uniós támogatási tételek. Ide tartozik egyrészt az egyes, tisztán hazai forrásból megkezdett beruházások (pl. 4-es metró, egyes gyorsforgalmi utak) központi költségvetésből teljesített kiadásaira jutó uniós bevételek megtérülése. E címen kerül elszámolásra a záródó, illetve lezárult uniós programok keretében megelőlegezett uniós források megtérülése: az NVT keretében felhasználható közösségi források teljes három évi (2004-2006) keretének 5%-a, a HEFOP keretében megelőlegezett uniós forrás, valamint a Kohéziós Alap támogatásainak utolsó részlete. 2009-ben összességében várhatóan 56 milliárd forint bevétel számolható el.

2. Kiadási előirányzatok

2.1. Egyedi és normatív támogatások

Gazdálkodó szervezetek támogatása – a közszolgálati műsorszolgáltatás nélkül – 2009-ben 231,4 milliárd forint, mintegy 90 milliárd forinttal magasabb az előző évi előirányzatnál.

Költségvetési támogatás keretében

- kerül sor a bányászati ágazat támogatására 1,76 milliárd forintos mértékben. A szénbányászat szerkezetátalakításából hátralévő, valamint a bányászatban jelentkező egyéb állami – köztük az állami tulajdonú meddő szénhidrogén kutak kezeléséből eredő és a bányaeerőmű integrációs szerződések megkötésekor még

nem ismert – kötelezettségeket a bányavagyon-hasznosító részvénytársaság kezeli. A költségvetés a bányavagyon-hasznosító részvénytársaság kötelezettségeinek vagyónértékesítésből nem fedezhető hányadát fedezi;

- a helyközi személyszállítási közszolgáltatások és a vasúti pályahálózat működtetésének költségterítésére előirányzott 223,9 milliárd forint lehetővé teszi, hogy a közszolgáltatás megrendelője alágazat-semlegesen fizethessen a helyközi személyszállítást végző közszolgáltató társaságoknak. Az előirányzat továbbra is forrást biztosít a pályahálózat működtetéséhez. A megemelt előirányzat és a közösségi közlekedés folyamatban lévő átalakítása az EU-konform finanszírozást célozza.
- az Eximbank Zrt. kamatkiegyenlítési rendszere keretében 5,5 milliárd forint áll rendelkezésre, mint a vállalkozások hitelezését segítő kamattámogatási eszköz;

Az **egyéb vállalati támogatások** között a mecseki uránbányászok baleseti járadékainak és egyéb kártérítési kötelezettségeinek átvállalásán kívül már megszűnt, de még járó támogatások igénybevételeinek forrása szerepel.

2.2. Közszolgálati műsorszolgáltatás támogatása

A közszolgálati műsorszolgáltatás támogatásának éves összege 55,4 milliárd forint, mely magában foglalja a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt., a Duna Televízió Zrt. műsorterjesztési költségei fedezetét, ez utóbbi művészeti együttesei támogatását, a Magyar Távirati Iroda Zrt. feladatait, a Média Közalapítványok támogatását, illetve az üzemben tartási díj pótlását.

2.3. A fogyasztói árkiegészítés

A fogyasztói árkiegészítés 2009. évi pénzforgalmi előirányzata 111 milliárd forint, a GDP arányában 0,4%-ot tesz ki. A prognózis 2009. évre változatlan fogyasztói árkiegészítési tételekkel, valamint az ingyenes utazások utáni árkiegészítés törvény szerinti, költségvetési irányelvekben szereplő inflációval történő felindexálásával számol.

2.4. Lakástámogatások

A lakástámogatások az állami lakáspolitikai célkitűzések megvalósulását szolgálják. A lakáspolitikai a nemzetgazdaság kiemelkedően fontos részterülete, társadalompolitikai és gazdaságpolitikai célokat egyaránt szolgál. A családok lakáskörülményeinek javulása nemcsak a polgárok életminőségét határozza meg, de a lakásépítések és lakásfelújítások – többek között – élénkítik az építőipari termelést, kedvezően befolyásolják az ingatlanpiaci folyamatokat és új munkahelyeket is teremtenek.

A 2009. évi lakáspolitikai változatlan célja, hogy hazánkban európai színvonalú, megfizethető lakáskínálat legyen, a lakhatási körülmények javításával az életminőség javuljon, igazságos, arányos és fenntartható lakástámogatási rendszer működjön.

A közvetlen lakástámogatásokra (lakásépítési és lakásvásárlási kedvezmény, fiatalok otthonteremtési támogatása, akadálymentesítési támogatás), a kiegészítő és jelzáloglevél kamattámogatásokra, a lakás-takarékpénztári megtakarítások

támogatására, a víziközmű hitelek kamattámogatására, valamint az iparosított technológiával épült lakóépületek és környezetük felújításának támogatására, az úgynevezett „panel” önálló fejezeti kezelésű előirányzatra együttesen 204,5 milliárd forint a 2009-re tervezett kiadási előirányzat.

A 2009. évben a támogatott lakásépítési, -vásárlási hitelállomány csökkenése várható.

Továbbra is fennmarad a 2005-ben a fészekrakó program keretében bevezetésre került a fiatalok lakáshiteleinek állami kezességvállalása, valamint a közszféra munkavállalói által felvett vásárlási, építési célú lakáskölcsönök állami kezességvállalása.

A szociálisan rászorult családok lakbértámogatásban részesülnek a helyi önkormányzatokon keresztül, amely továbbra is önálló előirányzatot képez.

Ezeket túl lakáscélt szolgál a 2007. előtti lakásvásárlási kölcsönök törlesztéséhez nyújtott jövedelemadó-, a lakásvásárlási illetékkedvezmény, a rendvédelmi szervek és a Magyar Honvédség – központi beruházások között szereplő – lakástámogatása, a martinsalakból épült lakások helyreállítására fordított támogatás, valamint a kötvénytörlesztés (volt lakásalap) és kamatának terhe.

2.5. Családi támogatások, szociális juttatások

A 2009. évi költségvetés kiemelt figyelmet fordít a családi támogatások reálértékének megőrzésére. Ez részben az inflációkövető (4,3%-os) családi pótlék-emeléssel, részben az öregségi nyugdíj legkisebb összegének emelésével azonosan történő egyéb családi támogatások (anyasági támogatás, GYES, GYET) emelésével valósul meg. A családi támogatások rendszere, jogosultsági feltételei lényegében változatlanok maradnak, az igénylések rendjében egyszerűsítés várható.

A nyugdíjminimumhoz kötött családi támogatások növekedésének mértéke 5,6%, míg a keresetarányos GYED átlagos összege 8,1%-kal emelkedik. Ezen ellátások esetében tehát az inflációt meghaladó emeléssel, reálérték-növekedéssel számolunk. A GYED felső korlátja változatlanul a jövő évi minimálbér kétszeresének 70%-a.

A családi pótlékot kiegészítő szociális támogatások összege a várható áremelkedésnek megfelelően emelkedik (felfelé kerekítve). Ennek megfelelően a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők 2009-ben kétszer 5800 forint, illetve a gyámok kétszer 8400 forint támogatásban részesednek. Ebben a támogatási rendszerben kb. 450-500 ezer jövedelmi szempontból rászoruló gyermekkel számolva 2009-re 6,0 milliárd forint kiadást irányoztunk elő.

A jövedelempótló és kiegészítő ellátások többsége körében a nyugdíjakkal azonos mértékű (5,6%) ellátásnövelést tervezünk, de a kiadások – az ebben az ellátási körben jellemző létszámcsökkenéssel összefüggésben – ennél kissé kisebb emelkedést mutatnak.

A térítések körében a közgyógyellátás 2006. évi reformjának eredményeként a jogosultak korábbinál magasabb szintű ellátását viszonylag kis költségnövekedéssel tervezzük megvalósítani (a növekedés 750 millió forint, a tervezett kiadás 2009-ben 21 milliárd forint).

2.6. Költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai

2.6.1. Költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai

A közszféra, ezen belül a központi fejezetek működésében, finanszírozásában, gazdálkodásában a Kormány konvergencia programban megjelenő középtávú gazdaságpolitikája és az ehhez kapcsolódó költségvetési politika jelentős változásokat indított el, intézkedéseket eredményezett már az elmúlt években, rövidebb és hosszabb távú hatásokat is célozva. A fő cél a közforrásokat kevésbé terhelő méretekkkel és szerkezettel takarékosabb, ugyanakkor hatékonyabban működő és színvonalasabb szolgáltatást nyújtó állam megteremtése.

A gazdaság és a társadalom, az adófizetők által elvárt, ésszerűen, eredményesen működő állam kialakításával párhuzamosan – ezáltal is megalapozva – a kiadások növekedési ütemének általános visszafogása, egyes nem súlyponti területeken a támogatások hosszú távú csökkentése érvényesül. Az éves költségvetések koncepcionálissá tételéhez is szükséges volt a kényszerpályák leépítése, új programok vállalásához mozgástér képzése. A felszabaduló források elősegítik a gazdasági modernizációt, az infrastrukturális fejlesztéseket, vagyis a gazdasági növekedést elősegítő célok finanszírozását, az intézményrendszer szolgáltatásai minőségének javítását. Ugyanakkor keletkeztek újabb hosszú távú, jelentős kihatású elkötelezettségek is.

A Kormány – több éves munkálatokra, eredményekre támaszkodva – 2006. júniusi határozatában tételes, több mint 250 intézkedést magában foglaló előírással döntött az államháztartás hatékony működését, terheinek csökkenését elősegítő központi költségvetési szervezeti átalakításokról és az azt megalapozó intézkedésekről, illetve meghatározott irányú vizsgálatokról. Ennek eredményeként már jórészt 2008-ban egy korszakosnak mondható átalakuláson átment intézményrendszer kezdte meg a működést, a változások jórészt lezárultak. A Kormány „kisebb és hatékonyabb állam”-ra vonatkozó célkitűzésének és a konvergencia program teljesítésének ez alapvető feltétele volt. Legfontosabb irány a korábban megyei tagolódású intézményrendszerek regionális átalakítása, egyes intézmények megszüntetése, illetve az intézményi működés, a méretgazdaságosság javítása céljából összevonása; az érdemi tevékenységet támogató pénzügyi apparátusok, szakmai funkciók, fizikai ellátó szervezetek koncentrált és szűkebb kapacitással való ellátása volt. Kiemelendő, hogy a minisztériumoknál a szakmai munkát támogató funkciók központosításra kerültek.

Az intézkedések hatására összességében közel 14 ezer fővel csökkent a foglalkoztatottak létszáma, s mintegy 47 milliárd forint tartós éves megtakarítás keletkezett. Bár még maradtak megoldandó feladatok, a tartós megtakarítások kiemelése a költségvetésből, az egyszeri többletkiadások elmaradása jelentősen hozzájárul a 2009. év előirányzatainak mérsékelhetőségéhez. Az ún. dologi működési megtakarítások visszahagyása, az egyszeri kiadások korábbi átvállalása támogatja a korszerűsítés feladatok megoldását. Az átalakulás tartósan is hozzájárul a költségvetési követelmények teljesítéséhez, s fordítva: a szorosabb költségvetési mozgástér egyik szándékolt hatása a hatékonyabban és takarékosabban működő intézményrendszer kialakítása. Kétségtelen, hogy a szervezeti átalakítás csak új, hatékony működésre lehetőséget teremtő kereteket teremt a magasabb színvonalú közfeladat-ellátáshoz,

amihez olyan programok elindítása is szükséges, amelyek feltárják a működő rendszer hiányosságait, kidolgoznak jobb működési módokat, majd beavatkoznak részben konkrét intézkedésekkel, részben jogszabály-alkotással.

2006-ban kidolgozásra került az államigazgatási szerveknél foglalkoztatott köztisztviselők új típusú teljesítményértékelési eljárása (TÉR) és az ehhez kapcsolódó jutalomfizetési rendszer, amely 2007. évben a minisztériumok, 2008-tól már a központi hivatalok és kormányhivatalok, 2009-től a központi államigazgatási szervek területi és helyi szerveinek köztisztviselőire is kiterjesztésre kerül.

A központi fejezetek részére az intézményrendszer átalakításával, a korábbi fejezeti egyensúlyi tartalékok törlésével megnőtt makroszintű mozgástérben, ugyanakkor az általánosan szigorított forráskorlátok között, továbbá néhány jelentős költségigényű intézményrendszerrel, feladattal kapcsolatos korábban keletkezett, vállalt kötelezettségek (pl. felsőoktatás, honvédelem, összevont rendőrség és határőrség, egyházi közoktatási-szociális intézményrendszer, Pécs Európa Kulturális fővárosa) miatt új feladatok koncentrált felvállalására van csak mód. Új program az „Új Tudás-Műveltség Mindenkinek”. Ennek 37 milliárd forintos előirányzatának mintegy egyharmada jelenik meg év közben OKM elosztású, nem elsősorban önkormányzati körben felhasználásra kerülő központi előirányzatként (ösztöndíj, kollégium, integráció, felújítás, beruházás, rendezvény). Néhány további területen az adott rendszer folyamatban lévő kialakulása pontos költség-feladat meghatározást, s így forráselosztást még nem tesz lehetővé (pl. EU elnökségi feladatok, közmédiumok digitalizálással összefüggő kötelezettségei, valamint illetményjavítás). Ezek fedezete részben vagy egészen központilag kerül előirányzásra, illetve év közben történik arról gondoskodás.

Hasznos konstrukciónak bizonyult, így a fejezeti egyensúlyi tartalékokat 2009-ben is meg kell képezni. Ezen összegek felhasználására, fejezetek részére történő átcsoportosítására arra figyelemmel kerülhet sor, hogy az államháztartás forrásai és kiadásai hogyan alakulnak.

A költségvetési fejezetek 2009. évi tervezett kiadása 3790,7 milliárd forint, melyből az intézményi kiadások összege 1913,4 milliárd forint, a fejezeti kezelésű előirányzatok kiadása 1877,2 milliárd forint. Az előző évhez viszonyítva a kiadások 85,8 milliárd forinttal (2,2%) csökkentek. Ezen belül az intézményi előirányzatok 52,2 milliárd forinttal növekedtek, a fejezeti kezelésű előirányzatok 62,4 milliárd forinttal csökkentek, a fejezeti egyensúlyi tartalékok zárolásra kerültek (75,6 milliárd forint).

A kiadási előirányzatok meghatározásakor az egyszeri feladatok kivétele miatt 180 milliárd forinttal csökkentek a kiadások (pl. gyorsforgalmi úthálózat fejlesztés, Reneszánsz Év). További megtakarítás az egyensúlyi tartalékok törlése, valamint az általános báziscsökkentés.

2.6.2. Keresetek alakulása

A közszféra 2009. évi bérpolitikáját továbbra is a konvergencia program feltételrendszerének megfelelően kell alakítani, így célul tűzhető ki, hogy a közszférában a 2008. évi szintentartás után 2009-ben a reálkeresetek szerény növelése valósuljon meg.

E célkitűzés teljesítéséhez a következő eszközök állnak rendelkezésre:

- a közsféra bérrendszereiben meghatározott soros előmenetek – természetükből eredően differenciált módon – érvényesülnek 2009-ben,
- a közszolgálati érdekegyeztetés nyomán bérintézkedések kerülnek kialakításra (ebből adódóan a törvényjavaslat a köztisztviselői illetményalap, a bírói, ügyészi alapilletmény, a közalkalmazotti illetménytábla és pótlékalap 2008. évi összegeit, illetve szorzószámait tartalmazza, melyek a későbbiekben – az érdekegyeztetés keretében születő megállapodásnak megfelelően – módosító indítvánnyal várhatóan növekednek),
- különböző munkáltatói hatáskörben végrehajtásra kerülő intézkedések (illetményeltérítés) is javíthatják a kereseti színvonalat.

A szakszervezetekkel kötött megállapodás alapján kialakított szabályozás szerint a 2008. év alapján járó tizenharmadik havi illetmény kifizetésére januártól decemberig folyamatosan, havi egyenlő részletekben kerül sor. A megállapodásban a Kormány vállalta, hogy ennek 2009. januári elszámolásakor (13. havi illetmény a 2008. december havi illetménnyel egyező) a kifizetési különbözetet kompenzálja a céltartalék terhére. Ugyanakkor a 2009. év után járó tizenharmadik havi illetmény – a megállapodás alapján – egy összegben, december hónapban jut el a közszférában dolgozókhhoz.

A fentiek mellett a személyi juttatások növelésére mozgósíthatók különböző, a hatékonyabb munkavégzést célzó intézkedések (természetes létszámfogyás, létszámcsökkentés, különböző szervezeti, szervezési intézkedések stb.).

A keresetek alakulását befolyásolja továbbá a központi költségvetési szerveknél a foglalkoztatottak munkateljesítményének elismerésére szolgáló keret, mely döntően a központi államigazgatási szerveknél és azok területi és helyi szerveinél, továbbá a közigazgatási hivataloknál használható fel. A 2007. év óta alkalmazott teljesítményértékelési rendszer szerint a teljesítményen alapuló jutalmazás azonos elvek alkalmazásával, az éves teljesítménycélok és a munkavállalói kompetenciák értékelése alapján történhet, egységesen a tárgyév végén.

2.6.3. Létszám alakulása

A központi költségvetési szervek létszáma – mint azt a személyi juttatásoknak az összkiadáson belüli magas aránya mutatja – meghatározó költségtényező. A kisebb, olcsóbb és hatékonyabban működő állam megteremtésének céljából a korábbi években elrendelt létszámcsökkentési és szervezeti intézkedések végrehajtása befejeződött, további központi intézkedés hatásával a 2009. évi költségvetés nem számol. A 2009. évre tervezett létszám így 261 ezer fő, közel azonos a 2008. évre tervezettel.

A kisebb mértékű változás az egyes költségvetési szerveknél a – nem jelentős nagyságrendű – létszámfejlesztés vagy a saját hatáskörben tervezett létszámcsökkenés következménye.

A létszámcsökkenés egyszeri többletkiadásainak fedezetére szolgáló céltartalék 2009. évben is igénybe vehető, de csak az esetben, ha szervezetek, szervezeti egységek átalakítására, megszüntetésére kerül sor, vagy a feladatok jelentős mértékben

csökkennek. Az ilyen mértékű létszámcsökkentésekből származó megtakarítások a szolgáltatások javításának forrását, a teljesítményösztönzésre felhasználható keretek növelését képezhetik.

2.6.4. A kiadások alakulása fejezetenként

Az **Országgyűlés** fejezet 17,7 milliárd forintos költségvetése biztosítja az Országgyűlés Hivatala, a képviselőcsoportok, a bizottságok, a tisztségviselők és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának folyamatos működését, valamint fedezetet nyújt az e-Parlament program feladataira. Az előirányzat több mint 50%-át a képviselők, képviselőcsoportok juttatásai és egyéb, működésükhöz szükséges kiadások teszik ki.

A 2008. évi előirányzathoz képesti 0,5 milliárd forintos többlet egyrészt fedezi az Európai Parlament magyarországi képviselői ciklusváltásának, a Független Rendészeti Panasztestület létszámnövekedésének kiadásait, másrészt a 2008. évi illetményalap emelésének hatását.

A **Köztársasági Elnökség** fejezet kiadási és egyben támogatási előirányzata 1,3 milliárd forint, mely összeg a 0,3 milliárd forinttal kisebb, mint a 2008. évi eredeti előirányzat, mivel az államfői protokoll célú előirányzatot 2009. évtől a Külügyminisztérium tervezi.

Az előirányzat fedezetet nyújt az elnöki hivatal működésére, a Sándor-palota, a köztársasági elnök rezidenciája és a korábbi elnök részére vásárolt lakás fenntartására, valamint az ezeken az épületeken szükséges beruházások végrehajtására. Fejezeti kezelésű előirányzat szolgál az állami kitüntetések költségeire.

Az **Alkotmánybíróság** 1,5 milliárd forintból gazdálkodhat 2009. évben, mely összeg 43,7 millió forinttal kevesebb, mint az előző évi előirányzat. A csökkenés a 2008. évben egyszeri kiadásként jelentkező alkotmánybíró váltás, valamint a 2008. évi illetményalap emelés egyenlegeként alakult ki.

A 2009. évi előirányzat az Alkotmánybíróság alapfeladatainak ellátása mellett biztosítja a nemzetközi alkotmánybírói konferencia és az Alkotmánybíróság szoftverkorszerűsítése egyszeri kiadásainak fedezetét is.

Az **Országgyűlési Biztosok Hivatalának** 2009. évben 1,8 milliárd forint áll rendelkezésére. A 2008. évi eredeti előirányzathoz viszonyított 0,4 milliárd forintos többlet fedezi a Kisebbségi Országgyűlési Biztos, valamint a Jövő nemzedékek Országgyűlési Biztosának feladatnövekedése miatti kiadásokat, továbbá a 2008. évi illetményalap-emelés növekményét.

Az **Állami Számvevőszék** 2009. évi javasolt kiadási előirányzata 8,1 milliárd forint, melyet szinte teljes egészében költségvetési támogatás finanszíroz.

Az Állami Számvevőszék az Országgyűlés pénzügyi, gazdasági ellenőrző szerve, ellenőrzéseit célszerűségi, eredményességi és törvényszerűségi szempontok szerint végzi. A 132,7 millió forintos támogatási többletből 75,7 millió forint a megbízhatósági ellenőrzések kétszintű minőségbiztosítását, külső szakértők foglalkoztatását; 27,0 millió forint a székház központi fűtési rendszere korszerűsítése

folytatásának, továbbá 30,0 millió forint a Lónyai utcai liftgépcsere és kapcsolódó munkáinak fedezetét biztosítja.

A **bíróságok** szervezetéről és az igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 39. §-ának b) pontja szerint az Országos Igazságszolgáltatási Tanács „összeállítja a bírósági fejezet költségvetésére és a költségvetés végrehajtására vonatkozó javaslatát, amelyet a Kormány a központi költségvetési, illetve zárszámadási törvényjavaslat részeként előterjeszt az Országgyűlésnek.” A Kormány egyetértésével előterjesztett 2009. évi költségvetési javaslat az előző évi támogatási előirányzathoz viszonyítva 4,8 milliárd forint többletet tartalmaz. Így a fejezetnek – a több mint 5,5 milliárd forintos saját bevétellel együtt – mintegy 77,3 milliárd forint áll rendelkezésére.

A többlet biztosítja a bírák 2008. év után járó, 2009. év januárjában kifizetendő 13. havi juttatásának egyszeri költségét, a Fővárosi és Pest Megyei Bíróság létszámfejlesztésének fedezetét az ügyhátralék feldolgozása céljából, valamint tartalmazza a 2008. évi alapilletmény emelés hatását.

A **Magyar Köztársaság Ügyészsége** fejezet 2009. évi előirányzata 31,6 milliárd forint, 1,6 milliárd forinttal magasabb a 2008. évinél. A Bíróságok fejezethez hasonlóan a legfőbb ügyész által összeállított költségvetést a Kormány változatlan összegben terjeszti elő.

A többlet fedezi a jogszabályi változásokból (a büntetőeljárásról szóló törvény átfogó módosítása, az igazságügyi szakértők díjazásáról és a tanúk költségtérítéséről szóló IRM rendeletek) adódó létszámfejlesztés és a dologi kiadások többleteit, a befejezendő épület-beruházásokhoz kapcsolódó működési kiadások növekedését, illetve ezen túlmenően tartalmazza a 2008. évi alapilletmény emelés hatását.

A **Miniszterelnökség** fejezet 2009. évi kiadási előirányzata 100,4 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 103,9 milliárd forint), bevételi előirányzata 21,4 milliárd forint, a támogatása 79,0 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 82,5 milliárd forint).

A fejezet költségvetésének összetétele – a kormányzati feladatellátásban történt változás miatt – jelentősen módosult az előző évihez képest. A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2006. évi LV. törvény módosításáról szóló 2008. évi XX. törvény alapján a közigazgatási informatikával kapcsolatos feladatok ellátása átkerült a Miniszterelnöki Hivatalhoz. Ennek megfelelően az intézmények és a fejezeti kezelésű előirányzatok köre is bővült. A fejezethez került a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Intézet és a közigazgatási informatikával kapcsolatos fejezeti kezelésű előirányzatok.

A szervezeti változás után a közel változatlan összegű kiadási és támogatási előirányzat biztosítja a fejezethez tartozó intézmények működését, köztük a Központi Szolgáltatási Főigazgatóság (KSZF) által a többi minisztérium részére végzett ellátási és üzemeltetési feladatokat is.

A fejezeti kezelésű előirányzatok támogatása 37,4 milliárd forint. Kiemelkedő a határon túli magyarok programjainak, a kormányzati informatikai rendszerek üzemeltetésének, fejlesztésének a támogatása, valamint az Egységes Digitális

Rádió-távközlő Rendszer, az Egységes Segélyhívó Rendszer (112) működtetése, fejlesztése.

A **Polgári Nemzetbiztonsági Szolgálatok** 36,3 milliárd forint kiadási előirányzatból gazdálkodhatnak, a zárolt egyensúlyi tartalék figyelembevételével 37 milliárd forintból. A bevételi előirányzat 271,8 millió forint, a támogatás 36,0 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 36,7 milliárd forint). A kiadások csaknem teljes egészét támogatás finanszírozza. Az előirányzat biztosítja az alapfeladatok ellátását. A Szolgálatok feladatai egyes területeken a 2008. évinél magasabb színvonalon hajthatók végre, míg más célokon a szintentartás biztosított.

Többletforrás finanszírozza mindenképp a műveleti tevékenység erősítését (hírtechnikai rekonstrukció, biztonsági és szállító kiszolgáló eszközök beszerzése), az EU-s pályázati támogatások hazai részét (OLAF programok), az informatikai fejlesztéseket, az objektumok biztonságtechnikai fejlesztését, továbbá a felújításokat (épület bővítés- és rekonstrukció).

Az **Önkormányzati Minisztérium** fejezet 76,4 milliárd forint kiadási előirányzatból gazdálkodhat, a zárolt egyensúlyi tartalékkal együtt 79,6 milliárd forintból. A bevételi előirányzat 9,8 milliárd forint, a támogatás 66,6 milliárd forint (a fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 69,8 milliárd forint). Az előirányzat biztosítja az alapfeladatok ellátását. Többlettámogatás segíti a tárcafeladatok egyes területeinek 2008. évinél magasabb színvonalú végrehajtását.

Az idegenforgalom fellendítését szolgálja a nemzetközi turisztikai marketing-és promóciós tevékenység, valamint a regionális rendezvények kiemelt finanszírozása.

A lakáspolitikai változatlan célja, hogy európai színvonalú, megfizethető lakáskínálat legyen, a lakhatás javításával az életminőség javuljon, arányos és fenntartható lakástámogatási rendszer működjön. Az iparosított technológiával épült lakóépületek és környezetük felújításának támogatása, az úgynevezett panel program tovább folytatódik.

A közigazgatási hivatalok létszáma – a Szociális és Munkaügyi Minisztériumtól átvett – 82 fővel bővült, megerősítve gyámhivatali hatósági feladatellátás rendszerét.

A katasztrófavédelelemnél – a SEVESO II. EU Irányelvnek megfelelően – folytatódik a veszélyes ipari üzemek környezetében telepítendő Monitoring és Lakossági Riasztó rendszer kiépítése. Az önkéntes tűzoltóságok normatív támogatása a 2009. évtől – közelítve a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok normatív finanszírozásához – emelt szinten valósul meg. Szintén többlettámogatás szolgálja az önkéntes tűzoltóegységek működését.

A sportcélú támogatási előirányzatok összesen mintegy 13,8 milliárd forintot tesznek ki. A korábbi években indult feladatokhoz továbbra is biztosítottak a források, pl.: a versenysport, a szabadidősport programok, az iskolai sport támogatásához, a sportteljesítmények elismeréséhez. A Formula-1 Magyar Nagydíj jogdíjának támogatására 3,1 milliárd forintot tartalmaz a javaslat. Az utánpótlás-nevelési feladatokra több mint másfél milliárd forint áll rendelkezésre, mely a Sport XXI. Utánpótlás-nevelési programra bővítéséhez és a Heraklész-programokra biztosít 2008. évihez képest 0,5 milliárd forint többletforrást. 2009-ben a korábbi évtől eltérően a

sportköztestületek (pl.: Magyar Olimpiai Bizottság, Magyar Paralimpiai Bizottság, Nemzeti Sportszövetség) a javaslat szerint nem összevontan, hanem önálló előirányzaton jelennek meg. Többletforrás biztosított a PPP konstrukcióban létrejött beruházások szolgáltatási díj fizetéséhez, mivel várhatóan valamennyi létesítmény átadására sor kerül.

A **Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium** (FVM) fejezet 2009. évi kiadási előirányzata 337,1 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 346,7 milliárd forint), bevételi előirányzata 158,3 milliárd forint, a támogatása pedig 182,8 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 192,4 milliárd forint).

A fejezet költségvetésében meghatározó támogatási forrás a 2007. évben indított ÚMVP, amelynek révén a 2009. évben 148,4 milliárd forint támogatáshoz juthatnak a gazdálkodók.

A tisztán nemzeti forrásból finanszírozott agrár- és vidékfejlesztési támogatások közül kiemelkedik a Folyó kiadások és jövedelemtámogatások előirányzat (84,9 milliárd forint), mely a területalapú támogatás nemzeti kiegészítését (top up), a korábbi években működtetett agrártámogatások 2009. évi költségvetést terhelő kötelezettségvállalásait, valamint az Európai Bizottságnál notifikált nemzeti támogatások forrását hivatott biztosítani.

Az FVM költségvetése nem teljeskörűen tartalmazza az uniós támogatásokat. Az EU-ból érkező egységes területalapú támogatások (SAPS), valamint a piaci támogatások finanszírozása (összesen 228,1 milliárd forint) ugyanis a Kincstári Egységes Számlán (KESZ) keresztül, közvetlenül a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) közreműködésével jut el a mezőgazdasági termelőkhez.

Az új egységes mezőgazdasági támogatási rendszer (SPS) tervezett bevezetése és működtetése különleges kihívást jelent az SPS rendszer bevezetésre az érintett intézmények és a gazdálkodók együttműködésében.

A **Honvédelmi Minisztérium** költségvetése a NATO tervezési gyakorlatának megfelelően GDP arányosan kerül megállapításra. A tárca kiadási előirányzata 311,8 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 338,4 milliárd forint), bevételi előirányzata 14,6 milliárd forint. A támogatás 2009-ben 297,2 milliárd forint, fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt 323,8 milliárd forint, amely a tervezett GDP 1,11%-a, a 2008. évihez képest 0,01%-kal több. A támogatás nominális növekedése 2008-hoz viszonyítva 21,6 milliárd forint.

A tárca költségvetése biztosítja, hogy hazánk önkéntes alapon szervezett, korszerű eszközökkel felszerelt, professzionális személyi állománnyal feltöltött honvédséggel képes legyen Magyarország függetlenségét szövetségi együttműködéssel megvédeni, a NATO és Európai Unió tagságából eredően nemzetközi szerepvállalással és szövetségi kötelezettségek teljesítésével, az ENSZ és az EBESZ által vezetett, illetve egyéb alkalmi koalíciókban végrehajtott műveletekben való részvétellel a nemzetközi biztonság erősítéséhez hozzájárulni, valamint teljesítse a védelmi felkészítésből adódó feladatait.

A szövetségi követelményeknek megfelelő – a költségvetés alapját jelentő – 10 éves gördülő tervezés során, a 2009-2018 tervidőszakban a fő hangsúly továbbra is a

Magyar Honvédség alkalmazhatóságának, telepíthető képességének növelése, a nemzeti és nemzetközi keretek közötti alkalmazás követelményeinek megfelelő katonai képességek kialakítása, a haderő expedíciós és professzionális jellegének erősítése.

A vezetési rendszer, a pénzügyi, logisztikai ellátórendszer és a vagyongazdálkodás korszerűsítése az elmúlt évben befejeződött. Ennek megfelelően a fejezet címrendjében a korábbi HM Hivatalai és HM háttérintézményei alcímek Egyéb HM szervezetek, Infrastrukturális Ügynökség, és Fejlesztési és Infrastrukturális Ügynökség alcímekre változott.

2009-ben tervezett főbb fejlesztési programok: a stratégiai légiszállítási képesség kialakításával kapcsolatos C-17-es flotta telepítése és az ehhez szükséges pápai bázis repülőtér beruházása; páncélos és gépjármű-, Gripen fegyverzeti-, híradó-, informatikai fejlesztési programok folytatása.

Az **Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium** kiadási előirányzata 328,9 milliárd forint (a fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 334,8 millió forint), bevételi előirányzata: 14,5 milliárd forint, a támogatási előirányzat: 315,9 milliárd forint (az egyensúlyi tartalékkal együtt: 321,8 milliárd forint). A tárca feladatai egyes területeken a 2008. évinél magasabb színvonalon hajthatók végre, míg más helyeken szintentartásra lesz lehetőség. A cégnyilvántartással kapcsolatos bevételek a 2009. évtől a központi költségvetést illetik meg, így ellensúlyozásul a költségvetés azonos arányú támogatást tartalmaz.

A feladatok között kiemelt szerepe van az európai uniós tagsághoz kapcsolódó jogharmonizációs feladatok teljesítésének, a teljes jogú schengeni térséghez való csatlakozással járó jogok és kötelezettségek (külső határok védelme) érvényesítésének, a joghoz való hozzájutás (nép ügyvédje program) lehetősége bővítésének, a bűnmegelőzési tevékenység hatékonysága javításának, valamint a rendvédelmi szervek szervezetkorszerűsítésének (büntetés-végrehajtásnál regionális szervezetrendszer kialakítása).

A Rendőrségnél – a Határőrséggel történt integráció lezárultával – korszerűbb és hatékonyabb szervezet jött létre, amely az összevonásból származó erőforrás megtakarításait (jobb eszköz kihasználás, párhuzamosságok felszámolása, rugalmasabb feladatellátás, az állomány területi diszlokációjának igényekhez igazodóbb, folyamatos javulása, a vezetők hatékonyabb együttműködése) 2009-ben is a közrend és közbiztonság javítására, a szolgáltató jellegű és minőségbiztosított működésre, a közterületi jelenlét és a reagálóképesség erősítésére, a külső határok védelmével kapcsolatos határrendészeti feladatok ellátására használja fel. Többforrás szolgálja a vidéki települések és a főváros közbiztonsági helyzetének, a körzeti megbízotti állomány személyi feltételeinek, a Budapesten szolgálatot teljesítő állomány lakhatási körülményeinek javítását, valamint a csapaterőbe szervezett rendőri állomány megerősítését. E célokat szolgálja egyes erőforrások fejezeti szintű tervezése és felhasználása.

A büntetés-végrehajtás 2009. évi működési előirányzata biztosítja a PPP konstrukcióban megvalósult intézetek üzemeltetési kiadásait, továbbá magába foglalja az összes intézet működési és fenntartási feltételeinek bővítését célzó

többlettámogatást is. Többletforrás finanszírozza a végrehajtó szolgálatot ellátó hivatásos állomány őrzési pótlékának tervezett emelését, illetve a költségvetés keretében foglalkoztatott fogvatartottak munkadíjának emelését.

Többletforrás biztosítja a működőképesség javítását, gépjármű és informatikai fejlesztéseket Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatánál, illetve az idegenrendészeti és menekültügyi feladatok ellátásával összefüggésben élelmezési norma emelését.

A **Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium** fejezet 2009. évi kiadási előirányzata 45,8 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 47,3 milliárd forint), bevételi előirányzata 5,9 milliárd forint, támogatása 39,9 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 41,4 milliárd forint).

A fejezet költségvetésének összetétele – a kormányzati feladatellátásban történt változás miatt – jelentősen módosult a 2008. évihez képest. A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2006. évi LV. törvény módosításáról szóló 2008. évi XX. törvény alapján a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter felelős a gazdaságpolitikáért, az iparügyekért, a kereskedelemért, a külgazdaságért, a területfejlesztésért és területrendezésért, a településfejlesztésért és településrendezésért, az építésügyért, valamint a fejlesztéspolitikáért.

A fejezeti kezelésű előirányzatokon belül a beruházás ösztönzési célelőirányzat támogatása 17 milliárd forint a várható kötelezettségeknek megfelelően.

A Kis- és középvállalkozói célelőirányzat támogatása 1,9 milliárd forint, amelyből támogatásban részesülhetnek közvetlenül a mikro-, kis- és középvállalkozások, valamint azok a programok, melyek közvetett módon szolgálják a szektor vállalkozásainak fejlődését.

A Külgazdaság fejlesztési célelőirányzat támogatása 3,3 milliárd forint, ami az ITD Hungary Zrt. közhasznú feladatainak ellátását szolgáló működési költségek finanszírozását, HTEC program működtetésének finanszírozását, külképviseleti hálózat felülvizsgálatát; kereskedelem-fejlesztési programokhoz, projektekhez és befektetés ösztönzési programokhoz, projektekhez kapcsolódó promóciós tevékenység támogatását szolgálja.

A Decentralizált területfejlesztési programok támogatása 3,9 milliárd forint, ami a hazai fejlesztéspolitikai, fejlesztési és ágazati támogatási rendszerek új alapokra helyezését segíti, hogy biztosított legyen a fejlesztési források lehető leghatékonyabb, tényleges fejlődést szolgáló felhasználása.

A **Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium** fejezet 2009. évi kiadási előirányzata 52,1 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 53,5 milliárd forint), bevételi előirányzata 7,9 milliárd forint, a támogatása pedig 44,2 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 45,6 milliárd forint).

A fejezet költségvetésében meghatározó szerepet betöltő Vásárhelyi terv további ütemei Európai Unió forrásokból valósulnak meg. Az Országos Környezeti Kármentesítési Program végrehajtására 1,5 milliárd forintot fordíthat a fejezet. A gazdálkodó szervezetek által befizetett termékdíj visszaigénylésre az előző évekhez hasonlóan 1,8 milliárd forint áll rendelkezésre.

A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági szervek, valamint a nemzeti park igazgatóságok (benne a természetvédelmi őrszolgálatok) működése biztosított, a kieső bevételek pótlásra kerültek.

A **Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium** fejezet 2009. évi kiadási előirányzata 273,7 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 280,2 milliárd forint), bevételi előirányzata 118,3 milliárd forint, a támogatása 155,4 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 161,9 milliárd forint).

A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2006. évi LV. törvény módosításáról szóló 2008. évi XX. törvény alapján évközben jött létre a fejezet, kiválva a volt Gazdasági és Közlekedési Minisztériumból, ellátva a közlekedéssel, energiapolitikával, bányászattal, elektronikus hírközléssel, postaüggyel kapcsolatos feladatokat.

A Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése 18 milliárd forintos előirányzata nyújt fedezetet az Európai Unió forrásából, magántőke bevonásból megvalósítani tervezett, illetve megkezdett beruházások előkészítésére, területszerzésére, valamint a jelenleg is építés alatt álló gyorsforgalmi útszakaszok további finanszírozására. Ez 85,3 milliárd forinttal kevesebb a 2008. évinél a kifutó/átalakuló programok miatt.

Az Útpénztár 114,4 milliárd forint kiadása (63,3 milliárd forint támogatással) biztosítja az országos úthálózati elemek üzemeltetését és fenntartását.

Autópálya rendelkezésre állási díj 55,5 milliárd forint, mely a koncessziós szerződések és azok módosításai szerint az M5 és az M6 autópálya (tovább)építésével, üzemeltetésével és fenntartásával kapcsolatosan az Alföldi Koncessziós Autópálya (AKA) Zrt., valamint az M6 Duna Autópálya Koncessziós Zrt. részére fizetendő díj forrása.

A **Külgyminisztérium** (KüM) fejezet kiadási előirányzata 49,6 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 50,8 milliárd forint), bevételi előirányzata 6,2 milliárd forint (ebből 2,3 milliárd forint központosított külképviseleti konzuli- és vízumdíj bevétel), a támogatási előirányzata 45,7 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 46,9 milliárd forint). A kiadás több mint 92%-át támogatás finanszírozza.

A KüM 2009. évi tevékenységét a kormány által elfogadott külkapcsolati stratégia főirányai mentén tervezi. Ennek alapján kiemelten támogatott cél a külképviseleti hálózat működésén keresztül a magyar kül- és Európa-politikai érdekérvényesítő képességünk növelése; a nemzetközi szervezetek keretében a globális problémák megoldásának, valamint a demokratizálódási folyamatok elősegítése; nemzetközi fejlesztési együttműködés és humanitárius segélyezési tevékenység támogatása; az állami protokoll kiadásainak biztosítása; a szomszédsági és regionális politika, valamint a határon túli magyarsággal fenntartott kapcsolatok megújítása. A 2011-es magyar EU elnökségi feladatokra történő kormányzati felkészülés 2009-ben intenzív szakaszba lép. A folyamatban lévő előkészületi munkák pontos költség-feladat meghatározást, s így forráselosztást még nem tesznek lehetővé. A szükséges kiadások fedezetéről év közben történik gondoskodás. A tárca költségvetésében új előirányzatként jelenik meg a különböző neves évfordulókhöz kapcsolódó hazai és

külképviselőteken történő ünnepek megszervezésének fedezete 158,9 millió forinttal.

Az **Oktatási és Kulturális Minisztérium** fejezet 2009. évi kiadása 670,9 milliárd forintra emelkedik, egyensúlyi tartalékkal 679,0 milliárd forintra. A fejezet támogatása 432,9 milliárd forint (egyensúlyi tartalékkal együtt 441,0 milliárd forint), bevétele 228,3 milliárd forint, döntő részben (215,8 milliárd forint) a felsőoktatási intézményeknél.

Az állami és nem állami egyetemek, főiskolák támogatása (működés, kutatás, juttatások, ösztöndíjak) megközelítőleg 5,6 milliárd forinttal emelkedik (211,5 milliárd forintra).

A felsőoktatási PPP programok támogatása 1,1 milliárd forintot meghaladóan növekszik a 2008-as szinthez képest: a kollégiumi, oktatási és kutatási infrastruktúra PPP konstrukcióban történő bővítéséhez, korszerűsítéséhez a tárca 2009-ben 6,9 milliárd forinttal járul hozzá.

Az „Új Tudás – Műveltség Mindenkinék” Program összességében – a fejezetnél – 13,6 milliárd forinttal járul hozzá a közoktatás (4,5 milliárd forinttal), valamint a kulturális terület (9,1 milliárd forinttal) támogatásához. A közoktatási feladatok terén új elemként szerepel az Országgyűlés kezdeményezésére indított Nemzeti Tehetség Program 0,5 milliárd forint összegű költségvetési támogatással.

A közkultúra, kulturális vidékfejlesztés támogatása 3,4 milliárd forinttal, míg a művészeti tevékenységek támogatására szolgáló előirányzat összege 2,1 milliárd forinttal emelkedik az elmúlt évhez viszonyítva. A kulturális beruházásokat tekintve elsősorban a múzeumi rekonstrukciók, valamint az örökségvédelmi fejlesztések terén számottevő (együttesen közel 1,4 milliárd forint összegű) a növekedés.

Az egyházak hitéleti támogatása 26,0 milliárd forint. Az szja 1%-os felajánlások új, 2009. január 1-jétől érvényes kiegészítési mechanizmusa alapján az egyházi alapintézmények támogatása 9,5 milliárd forint. Az egyházi kulturális örökség értékeinek felújítására, megőrzésére szolgáló támogatás (1,1 milliárd forint), az egyházi közgyűjtemények, közművelődési intézmények működtetését szolgáló előirányzat (0,8 milliárd forint) és az átadásra nem került egyházi ingatlanok után fizetett járadék (9,6 milliárd forint) összege jelentősen nő.

Az **Egészségügyi Minisztérium** (EüM) fejezet kiadási előirányzata: 122,9 milliárd forint (a fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 124,6 milliárd forint), bevételi előirányzata: 75,8 milliárd forint, a támogatási előirányzat: 47,1 milliárd forint (a fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 48,8 milliárd forint).

Az EÜM fejezetben a források lehetővé teszik a korábbi években indított programok folytatását, így költségvetési forrás biztosított a pl.: népegészségügyi programra, az aneszteziológiai géppark megújításával kapcsolatos, valamint a légimentéssel összefüggő bérleti díj fedezetére, a határon túli magyarok egészségügyi ellátásának támogatására.

A költségvetés oltóanyag beszerzés ütemezett kifizetésére 4 milliárd forintot biztosít. A népegészségügyi program keretei között folytatódik a Nemzeti Rákellenes Program, mely a daganatos betegek számának csökkentését, a túlélési esély növelését célozza.

A törvényjavaslat jelentős, közel 3 milliárd forint támogatást javasol biztosítani az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet rekonstrukciójára. A mintegy 33 000 m² szinterületű új épületegyüttes kivitelezése 2000-ben kezdődött el. A EÜM fejezet 2009. költségvetése társadalmi szervezetek támogatására (pl. Magyar Vöröskereszt, rákbetegek szervezetei, köztestületek stb.) is javaslatot tesz.

A **Pénzügyminisztérium** fejezet 2009. évi javasolt kiadása 152,4 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 155,2 milliárd forint), bevétele 10,6 milliárd forint, a támogatás 141,8 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 144,6 milliárd forint), amelyen kívül a zárolt fejezeti egyensúlyi tartalék összege 2,8 milliárd forint.

2009-ben többlettámogatás biztosítja a Vám- és Pénzügyőrségnél a keleti és a déli határszakaszon a zöldhatár, valamint a záhonyi vasúti teherforgalom ellenőrzését.

A **Kormányzati Ellenőrzési Hivatal** (KEHI) 2009. évi javasolt kiadási előirányzata 1,6 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 1,63 milliárd forint), a támogatási előirányzat 1,6 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 1,63 milliárd forint).

A KEHI ellátja a Kormány által kijelölt belső ellenőrzési szerv feladatait; az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások tekintetében az ellenőrzési hatósági feladatokat valamint az egyéb európai uniós és nemzetközi támogatások Kormány által meghatározott ellenőrzési feladatait.

A KEHI-nél 69,3 millió forintos többlet biztosítja a Külső Határok Alappal kapcsolatos ellenőrzési hatósági feladattal összefüggő ellenőrzési tevékenység megerősítését.

A **Szociális és Munkaügyi Minisztérium** (SZMM) fejezet kiadási előirányzata: 982,5 milliárd forint (a fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 984,6 milliárd forint), bevételi előirányzata 43,3 milliárd forint, támogatási előirányzat: 215,2 milliárd forint (a fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 217,3 milliárd forint).

Az SZMM felügyelete alatt álló intézmények folyamatos működéséhez 2009-ben is biztosítottak a pénzügyi források.

A III. középtávú fogyasztóvédelmi politikai megvalósítására irányuló 2007-2010 közötti időszakra szóló cselekvési program végrehajtása érdekében a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság szervezetébe 2007-ben integrálásra került a korábban a Közigazgatási Hivataloknál a fogyasztóvédelmi ellenőrzési feladatokkal foglalkozó 211 fő. Emellett az integrált szervezet 2008-ban további megerősítésre került. 2009-ben ezáltal már az így megemelt létszámmal folytathatja munkáját a Hatóság.

Az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség szervezetébe a fekete gazdaság elleni küzdelemmel összefüggésben 2008-ban szintén fokozatos létszámemelésre került sor, 2009-re már a megemelt létszám teszi lehetővé az ellenőrzések hatékony elvégzését.

Az SZMM fejezetben tervezett költségvetési források lehetővé teszik a korábbi években indított programok folytatását.

A kábítószer-megelőzéssel összefüggő feladatokra 2009-ben 1,0 milliárd forint áll rendelkezésre. A pénzügyi fedezet biztosított a Nemzeti Stratégiában előírt feladatok végrehajtásához, az „elterelés” intézményrendszerének működtetéséhez.

Az ifjúsági feladatok között a korábbi évek programjai folytatódnak, pl.: az ifjúsági turizmus, a fesztiválok és rendezvények, a Gyermek és Ifjúsági Alapprogramok támogatása.

A fejezetben a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával összefüggő költségkompenzációra, a szociális intézményi foglalkoztatás normatív támogatására és a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával összefüggő bértámogatásra a javaslat összesen 52,9 milliárd forintot tartalmaz.

A jogszabályi változások miatt külön előirányzaton került megtervezésre a támogató szolgáltatások és a közösségi ellátások finanszírozásával kapcsolatos forrás, melyre közel 7 milliárd forint áll rendelkezésre.

A korábbi évekhez hasonlóan folytatódnak a romaügyi, az esélyegyenlőségi, és fogyatékosok támogatásával, a fogyasztóvédelemmel összefüggő feladatok és programok. A fejezetben több szociálpolitikai társadalmi szervezet, alapítvány, közalapítvány címzett támogatására is biztosított a forrás (pl. Nagycsaládosok Országos Egyesülete, Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi Közalapítvány).

A **Gazdasági Versenyhivatal** 2009. évi javasolt kiadási előirányzata 1,8 milliárd forint, melyet teljes egészében költségvetési támogatás finanszíroz.

A Hivatal ellátja a törvény szerinti versenyfelügyeleti funkciókat, a versenypártolási feladatokat, ami versenyszempontú jogszabály véleményezést jelent, valamint a versenykultúra fejlesztését. A Hivatal 99,2 millió forintos többlettámogatása lehetővé teszi a szükséges informatikai fejlesztéseket (28,2 millió forint), a gépkocsi- és ablak cserét (46,0 millió forint), továbbá az OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ működési többleteinek biztosítását (25,0 millió forint).

A **Központi Statisztikai Hivatal** fejezet 2009. évi javasolt kiadási előirányzata 10,5 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 10,7 milliárd forint), bevételi előirányzata 0,4 milliárd forint, támogatási előirányzata 10,1 milliárd forint (fejezeti egyensúlyi tartalékkal együtt: 10,3 milliárd forint).

A kiadási előirányzatnak mintegy 96%-át költségvetési támogatás finanszírozza.

A rendelkezésre álló források a KSH és intézményei működését, valamint a zavartalan feladatellátást biztosítják.

A 2009. évi bevételi előirányzatok tervezett nagysága a 2008. évihez képest kb. 30%-os csökkenést mutat. Ennek oka, hogy a 2008. évi mezőgazdasági gazdaságszerkezeti összeírás végrehajtására elnyert pályázati bevétel egyszeri bevétel volt.

A **Magyar Tudományos Akadémia** fejezet 2009. évi kiadási előirányzata 51,2 milliárd forint, bevételi előirányzata 11,8 milliárd forint. Költségvetési támogatása 39,4 milliárd forint, amely az elmúlt évhez képest 1,0 milliárd forint

növekedést jelent. Ebből 488,3 millió forint többlettámogatás teszi lehetővé a Bolyai Ösztöndíj, valamint az akadémiai doktori és akadémikusi tiszteletdíjak emelését.

Az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) támogatása 2009-ben 5,2 milliárd forint. Ezen felül a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap terhére az NKTH átvállalja 2007. évi közös pályázatukból az OTKA forrásrészét, így az OTKA 2009. évi saját programjaira további 0,7 milliárd forint, az NKTH-val közös 2009. évi alapkutatási pályázataira pedig további 1,3 milliárd forint áll rendelkezésre.

A **Kutatás és Technológia** fejezet 2009-ben a 2008. évihez képest új fejezet, a kutatás-fejlesztésért felelős tárca nélküli miniszter felügyelete alá tartozik. Kiadási előirányzata 37,2 milliárd forint, bevételi előirányzata 6,0 milliárd forint, támogatási előirányzata 2,6 milliárd forint (Fejezeti egyensúlyi tartaléka: 26,2 millió forint).

Ebben a fejezetben biztosított a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal 0,5 milliárd forint, valamint a döntően saját bevételből gazdálkodó Magyar Szabadalmi Hivatal 27,8 millió forint támogatási előirányzata.

A Központi Fizikai Kutatóintézet Atomenergia Kutatóintézet kutatóreaktorának kiegészítő fűtőelemei az Orosz Föderációban kerülnek feldolgozásra és végleges elhelyezésre. E célra, valamint új fűtőelemek beszerzésére 1,8 milliárd forint fordítható.

E fejezetben kerül megtervezésre a Magyarországon megvalósuló Európai Technológiai és Innovációs Intézet működtetésével kapcsolatos évenkénti magyar kötelezettségvállalás, mely 2009-ben 67,1 millió forint.

2.6.5. Központi beruházások kiadásai

A központi költségvetés fejezeti kezelésű előirányzatai között összevontan, Beruházás alcímen kell előirányozni a központi beruházások előkészítésére és megvalósítására szolgáló összegeket. Az állami feladatok ellátását szolgáló és az állami vagyon részét képező tárgyi eszközökön megvalósuló vagy azokat eredményező beruházások célját a fejezetek felügyeletét ellátó szervek jelölik ki az ágazati fejlesztési koncepciókkal összhangban.

A kizárólag hazai forrásból megvalósuló központi beruházások 2009. évi előirányzatainak kialakításánál – a hatékony feladatellátás és forrásfelhasználás követelményeit is kielégítve – a kormányzati gazdaságpolitikával összhangban álló és szakmailag megalapozott beruházások a meghatározóak.

A központi beruházások előirányzata terhére – a rendelkezésre álló pénzügyi lehetőségeket is figyelembe véve – 2009-ben az alábbi főbb programok valósulnak meg, illetve folytatódnak.

A központi beruházási kiadások mintegy fele a XVI. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium fejezet vízkárelhárítási és egyéb vízügyi beruházásainak folytatására, illetve a XX. Oktatási és Kulturális Minisztérium fejezet felsőoktatási fejlesztési, valamint kulturális célú beruházásainak továbbvitelére kerül biztosításra. Az éves kiadási előirányzat 20%-át is meghaladó mértékű támogatás jut a XXI. Egészségügyi Minisztérium fejezet keretein belül az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet rekonstrukciójára. Mindezek mellett folytatódnak még a különböző védelmi,

igazságszolgáltatási, közbiztonsági és közlekedési területeket érintő központi beruházások.

A fentiekén túl a központi beruházások között kerülnek tervezésre a rendvédelmi szervek és a Magyar Honvédség lakástámogatási és lakásépítési előirányzatai is. A központi beruházási kiadások 12%-át kitevő e lakás-előirányzatok a X. Miniszterelnökség, XI. Önkormányzati Minisztérium, XIII. Honvédelmi Minisztérium, XIV. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, valamint a XXII. Pénzügyminisztérium fejezeteiben lelhetők fel.

2.6.6. Zárt fejezeti egyensúlyi tartalék, központi egyensúlyi tartalék

Az I-VI., a VIII., a XXX. és a XXXIII. fejezetek költségvetésében jóváhagyott fejezeti egyensúlyi tartalék saját hatáskörben használható fel.

A zárt fejezeti egyensúlyi tartalék felhasználására egy új szabályrendszer került kidolgozásra. Ennek értelmében a forrás biztosítására a központi egyensúlyi tartalék túllépésével kerülhet sor, melynek feltétele, a központi költségvetés és az alapok főbb adó- és járulékos bevételei előirányzatainak – különösen a gazdaság fehéredési folyamata miatti – túlteljesülése és ezáltal az államháztartás egyensúlyi helyzetének javulása. A túllépés összege nem haladhatja meg a központi költségvetés és az alapok főbb adó- és járulékos bevételei előirányzatai együttes túlteljesülésének a többletbevételekkel összefüggő államháztartási többletkiadásokkal csökkentett mértékét, valamint a zárt fejezeti egyensúlyi tartalékok együttes mértékét (75,6 milliárd forint).

A központi egyensúlyi tartalék előirányzata a költségvetési és gazdasági folyamatok figyelembevételével használható fel.

2.7. Államháztartás alrendszerének támogatása

2.7.1. Elkülönített állami pénzalapok támogatása

Az elkülönített állami pénzalapok közül költségvetési támogatásban részesül a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap, a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap, a Szülőföld Alap, valamint a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap. A támogatás összege összesen 39,8 milliárd forint.

2.7.2. Garancia és hozzájárulás a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak kiadásaihoz

A társadalombiztosítás két pénzügyi alapjának bevételei között a járulékos bevételek és hozzájárulások mellett szintén meghatározó nagyságrendet képviselnek a központi költségvetési támogatások. Utóbbiak azért szükségesek, mivel a számos tényező (részben törvényi előírások, részben automatizmusok) által determinált egészség és nyugdíjbiztosítási ellátási kiadások fedezetéhez a járulékos bevételek és hozzájárulások nem elégségesek, a hiányzó részt a központi költségvetés bevételei egy részének átcsoportosítása biztosítja. Az erre a célra biztosított támogatások garancia és hozzájárulás összefoglaló névvel az alrendszer és a két pénzügyi alap költségvetésének bevételei között, a Pénzügyminisztérium fejezetben, mint kiadások jelennek meg.

A Nyugdíjbiztosítási Alap 2009-ben – hasonlóan a korábbi évekhez – több jogcímen is kap támogatást, amelyek a következők.

A központi költségvetés:

- pótolja a magánnyugdíjpénztári tagok Nyugdíjbiztosítási Alapból hiányzó befizetéseit (8%);
- megtéríti a GYES-en, GYED-en és GYET-en lévők, valamint a rehabilitációs járadékban részesülők után fizetendő nyugdíjbiztosítási járulékot;
- a 2006. évi CXXI. törvény 30. § (14) bekezdése értelmében ebben az évben a karkedvezmény-biztosítási járulék 50%-ának megfelelő összeget téríti meg a Nyugdíjbiztosítási Alapnak;
- a kiegyensúlyozott költségvetés biztosításához szükséges támogatással kiegészíti az Alap bevételeit. Az egyensúlyi költségvetés készítését az Áht. írja elő.

Az Egészségbiztosítási Alapnak átadott központi költségvetési támogatás az Alap költségvetésében a „központi költségvetésből járulék címen átvett pénzeszköz” megnevezéssel jelenik meg. Ezt a bevételeket kiegészítő támogatást a biztosítási jogviszonyból származó jövedelemmel nem rendelkező, de egészségügyi szolgáltatás igénybevételére jogosult személyek után biztosítja a központi költségvetés. Ebbe a körbe tartoznak, pl.: a saját jogon nyugdíjban és hozzátartozói nyugellátásban részesülők, a 18 év alattiak, a 18 évnél idősebb közép, vagy felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán tanulók, a rendszeres szociális segélyben, GYES-ben, GYET-ben, GYED-ben részesülők.

A támogatás átutalására vonatkozó szabályok megegyeznek a 2008. évivel.

2.7.3. Helyi önkormányzatok támogatása

A helyi önkormányzatok – beleértve a helyi kisebbségi önkormányzatokat, valamint a többcélú kistérségi társulásokat is – 2009-ben hitel források nélkül 3500 milliárd forinttal gazdálkodhatnak.

Ehhez a központi költségvetés – állami támogatás és átengedett személyi jövedelemadó révén – 1422 milliárd forintot biztosít, amely a 2008. évi korrigált előirányzathoz képest 8,7%-kal nagyobb.

Az összehasonlító szerkezet érdekében a 2008. évi országgyűlési előirányzatot korrigálni kell a 2008 évi bérpolitikai intézkedések, 2009-től az ingyenes étkeztetéshez kapcsolódó áfa fizetési kötelezettség kompenzációja, a 2009. április 1-jétől belépő munkabér járulékcsökkenés, a kifutó címzett támogatások, valamint a 4-es metró uniós forrásokból való finanszírozásának hatásával.

Az EU és fejezeti támogatások – ez utóbbiba beleértve a társfinanszírozást is – 270 milliárd forinttal bővítik az önkormányzatok lehetőségeit.

A megnövekvő központi költségvetési támogatásokból 73 milliárd forint biztosítja az önkormányzati foglalkoztatottak reálbér-növekedését. Az érdekegyeztetés keretein belül történő végleges megállapodás alapján 2009-ben is tételes felméréssel biztosítja a központi költségvetés a szükséges többletforrást a helyi önkormányzatok részére.

A jövő évi tervezési keretfeltételek között kell számolni azzal, hogy április 1-jétől kevesebb munkaadói járulékot kell fizetni. Ennek megtakarítási hatása értelemszerűen csökkenti a támogatást is.

A szociális segélyek, juttatások reálértéke a nyugdíjakéhoz hasonlóan nő. Cél, hogy a korábbiakhoz képest megnégyszereződjön – meghaladja éves szinten a 60 000 főt – a segélyezés helyett közfoglalkoztatásban résztvevők száma. A javaslat pénzügyi ösztönzéssel segíti, hogy az érintett állampolgárok és a települési önkormányzatok egyaránt érdekeltek legyenek a segély munkával való kiváltásában. A Munkaerőpiaci Alapból idecsoportosuló pénzeszközzel együtt 97,0 milliárd forint szolgálja a program megvalósulását.

A Kormány 2009-ben indítja az „Új Tudás – Műveltség Mindenkinék” programot, melynek középpontjában az esélyteremtés áll. Ennek keretében célzott forrásokkal segíti elő a javaslat

- az előadó-művészeti intézmények működési feltételeinek javítását,
- a védőnői, a bölcsődei, az óvodai hálózat fejlesztését,
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szüleinek érdekeltségét gyermekeik rendszeres óvodáztatásában,
- a pedagógus pálya fontosságának elismerését, amely ebben a körben további reálbér növekedést eredményez.

Ez utóbbi magában foglalja

- a pályakezdő pedagógusok kiegészítő illetményének bevezetését,
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek oktatóinak, és a sajátos nevelési igényű gyerekekkel foglalkozó gyógypedagógusok ösztönzését, valamint
- a közoktatási intézményvezetők és osztályfőnökök jobb anyagi megbecsülését.

Mintegy 23 milliárd forint áll rendelkezésre e komplex program önkormányzati körben megvalósuló részére.

A „Legyen jobb a gyerekeknek” program keretében – a gyerekszegénység elleni küzdelemben, az SZJA 1 %-ából tett felajánlásokból – a költségvetés garanciát vállal arra, hogy az eddigi 1 hónap helyett már 2 hónapig szerveződjön a rászoruló gyerekek nyári étkeztetése.

Folytatódik a rászoruló általános iskolai tanulók felmenő rendszerű ingyenes étkeztetése, 2009-től már a 6. osztályosokkal.

A 2009. évre – 3 évi folyamatos fejlesztés után – válnak teljessé a tűzoltók heti 48 órás szolgálatteljesítési idejének feltételei. Ennek érdekében a törvényjavaslat mintegy 2,0 milliárd forinttal növeli – az eddig ennek bevezetésére szolgáló központosított előirányzat belső átcsoportosításával – a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok normatíva rendszerét. További 555,0 millió forint épül be a dologi kiadások közé.

Folytatódik a társult feladatellátás ösztönzése, ennek révén egyre több feladatot vállalnak a többcélú kistérségi társulások.

A villamosenergia-áremelkedés hatásának ellentételezése az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő települési önkormányzatok támogatási rendszerébe épül be.

Az EU-s támogatások igénybevételét segítő EU Önerő Alap előirányzat 2,5 milliárd forinttal nő.

Belső forrásátcsoportosításból lehetőség nyílik:

- a fejlesztési feladatok támogatása, valamint a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatását szolgáló keret reálértékének tartására,

- a bölcsődék és közoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztésének, közösségi buszok beszerzése támogatásának közel egynegyeddel való növelésére.

2.8. Társadalmi önszerveződések támogatása

A társadalmi szervezetek központi támogatása 5,3 milliárd forintos összege a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezeteknek az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága által pályázati elven felosztandó előirányzatát, a párttörvénynek megfelelően a 6 párt támogatását, valamint a pártok működését segítő tudományos, ismeretterjesztő, kutatási, oktatási tevékenységet végző alapítványok előirányzatát tartalmazza. Mindezekon kívül az országos kisebbségi önkormányzatok, illetve az általuk fenntartott intézmények támogatása is ezen a soron található.

2.9. Nemzetközi pénzügyi kapcsolatok kiadásai

A 2009. évi nemzetközi elszámolásokkal kapcsolatos 8,0 milliárd forint kiadás a nemzetközi pénzügyi szervezetekben vállalt tagságunkkal, illetve az ebből adódó kötelezettségvállalásainkból ered.

A nemzetközi elszámolásokon belül meghatározó (80%) az Európai Beruházási Banknak fizetendő tagságunkból következő alaptőke- és tartalék-hozzájárulás.

2.10. Tartalék előirányzatok

2.10.1. Általános tartalék

Az általános tartalék az előre nem tervezhető, nem valószínűsíthető kiadásokra, illetve az előirányzott, de elháríthatatlan ok miatt elmaradó bevételek pótlására szolgál.

2.10.2. Céltartalékok

A céltartalék terhére az alábbi jogcímű többletkiadások finanszírozása történik:

- létszámcsökkenés (központi és társadalombiztosítási költségvetési szervek),
- az Európai Unió intézményeiben foglalkoztatott köztisztviselő és hivatásos állományú nemzeti szakértők számára külön kormányrendeletben meghatározott kiadások,
- a központi államigazgatási szerveknél, továbbá azok területi és helyi szerveinél a diplomás pályakezdő fiatalok munkatapasztalat-szerzése támogatása,
- a prémiumévek programról és a különleges foglalkoztatási állományról szóló 2004. évi CXXII. törvény szerinti munkáltatói kifizetések,
- a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvény 4. §-a (1) bekezdésének e) és f) pontjaiban meghatározott, a 2008. évben a céltartalék terhére támogatást nyert egészségügyi szolgáltatók feladatellátásuk racionálisabb megszervezése érdekében történt 2008. évi létszámcsökkentései 2009. évben esedékessé váló személyi kifizetések,
- azok a 2009. évben esedékessé váló személyi kifizetések, valamint az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulékok, amelyek a 2008. évben elrendelt szervezeti és egyéb intézkedésekkel, vagy az egészségügyi struktúraváltással

összefüggésben a költségvetési szerv tervezettől eltérő fizetési kötelezettsége esetén keletkeztek,

- a helyi önkormányzatok bérpolitikai intézkedések támogatására, amennyiben ezen jogcímenen rendelkezésre álló előirányzat már felhasználásra került,
- a költségvetési szerveknél a 2008. év után járó tizenharmadik havi illetmény 2009. évben történő elszámolásából adódó különbözet összege,
- a központi költségvetési szervek esetében az az összeg, amely a munkaadókat terhelő járulékok csökkentésével összefüggésben számításba vett létszám és illetmény (munkabér) változása miatti eltérő fizetési kötelezettség esetén keletkezett,
- a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak, továbbá az országgyűlési képviselők és az európai parlamenti képviselők részére a 2009. évben – jogszabály alapján – járó többlet személyi juttatások és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulékok kifizetése,
- a központi költségvetési szerveknél foglalkoztatottak munkateljesítményeinek elismerése.

2.10.3. Rendkívüli beruházási tartalék

A Rendkívüli beruházási tartalék előre nem tervezhető, váratlan események, illetve helyzetek – így különösen életveszély-elhárítás, kármentesítés, épített és természetes környezeti kárelhárítás, az állampolgárok szélesebb körét érintő, elsősorban állami feladatkörbe tartozó, más módon nem megoldható feladatok ellátása, valamint kulturális, örökségvédelmi, nevelési-oktatási, sport, szociális, gyermek- és ifjúságvédelmi és egészségügyi vagyon megőrzése – miatt bekövetkező beruházás-finanszírozási nehézségek felmerülésekor halaszthatatlanul szükséges források biztosítására használható fel. A törvény felhatalmazása alapján – a Rendkívüli beruházási tartalék előirányzat átcsoportosításának rendjéről szóló 9/2006. (III. 23.) PM rendeletben foglaltakra is figyelemmel – a jogcímcsoport előirányzatának terhére a pénzügyminiszter év közben fejezetek közötti előirányzat-átcsoportosítást hajthat végre.

2.11. Kormányzati rendkívüli és egyéb kiadások

Az egyéb kiadásokból finanszírozható a K-600 hírrendszer működtetése, a magán- és jogi személyek kártérítése, a felszámolásokkal és szanálásokkal kapcsolatos kiadások, a védelmi felkészítéssel kapcsolatos kiadások, a helyi önkormányzatok állami támogatásának elszámolásából eredő fizetési kötelezettség, a személyi jövedelemadó 1%-ának civil szervezeteknél, alapítványoknál történő közcélú felhasználása, a Magyar Export Hitel Biztosító (MEHIB) Zrt. behajtási jutaléka, az ügyfélnek visszatérítendő vámbiztosíték, valamint az egyéb vegyes kiadások. Az egyéb kiadások részét képezi a pénzügyminiszter rendelkezése alatt álló rendkívüli beruházási tartalék kerete is.

Új tételként jelenik meg a közúti fuvarozókkal történt megállapodás szerint a légrugós, vagy azzal egyenértékű rugózási rendszerű járművek után megfizetett gépjárműadó

35%-ának megfelelő összegű támogatás nyújtásáról szóló 2003/2008. (VIII. 14.) Korm. rendelet alapján történő kifizetések forrása.

A kormányzati rendkívüli kiadások 2009. évi előirányzata az 1992. évi XXXII. törvény alapján az életüktől és szabadságuktól politikai okokból megfosztottaknak fizetendő, illetve az 1947-es párizsi békeszerződésből eredő kárpótlás-kifizetésekre, valamint a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséből eredő fizetési kötelezettségekre nyújt fedezetet.

Az idei évhez hasonlóan 2009-ben is a kormányzati rendkívüli kiadások között kerülnek elszámolásra a pénzügyigazgatás korszerűsítésével kapcsolatos kiadások.

2.12. Állam által vállalt kezesség érvényesítése

Az állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítéseként tervezett, 2009. évi kifizetések mértékét (16,7 milliárd forint) a következők határozzák meg:

Feltételezzük, hogy az egyedi állami kezességvállalásoknál, valamint a nemzetközi hitelfelvételeknél, a Diákhitel Központ Zrt. fizetési kötelezettségeinél, a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (a továbbiakban MFB Zrt.) forrásbevonásainál, és a kiállításokhoz kapcsolódó garanciáknál beváltásokra nem kerül sor.

Az egyedi kezességi keret kihasználtsága 2006. év óta meglehetősen alacsony. Jelentős nagyságrendű – az államháztartási törvény 2007-től hatályba lépett szigorú rendelkezéseinek megfelelő – kezességvállalással 2009. évre sem lehet számolni.

A kiállítási garanciák/viszontgaranciák keretszáma a 2009 folyamán fennálló állami kötelezettség állományára vonatkozik, figyelembe véve a várhatóan négy, 2008-ban megnyíló, és 2009-re áthúzódó kiállítást is. 2009-re tizenhat, állami garancia/viszontgarancia mellett megvalósuló jelentős nemzetközi kiállítást tervez a kulturális tárca.

Az MFB Zrt. forrásszerzési garanciakerete, hitel- és garancianyújtási kerete megegyezik a 2008. évi mértékekkel. Árfolyam-fedezeti ügyleteinek kerete 2009-ben 1200 milliárd forintról 1400 milliárd forintra növekedik. Az árfolyam-fedezeti megállapodás keretének terhelése 2008. közepén már 88%-os volt, ezért szükségessé vált megfelelő nagyságú szabad keret biztosítása a 2009. évi új programokra, tekintettel arra, hogy egy program indulásakor annak teljes összege terheli a keretet meghaladva a lehívott devizaforrások összegét.

Az MFB Zrt. garanciavállalásainál a kezességbeváltás 2008-ban az Európa Terv Agrárhitel Programnál jelentkező magasabb kockázati kitettség miatt 100,0 millió forintban prognosztizálható.

Az Eximbank Zrt. állami kezességvállalás melletti forrásbevonási keretének 2009. évi összege a 2008. évi 220 milliárd forintról 320 milliárd forintra növekszik. Az Eximbanknál 2008-ban olyan értékű exportfinanszírozás iránti igény jelentkezik, amely a jelenlegi forrásoldali kezességvállalási keret – árfolyam kockázatot is figyelembe vevő – közel 90%-os kihasználtságát jelentheti. A tendencia várhatóan 2009-ben is folytatódik, jelentős külföldi infrastrukturális és kommunális projektek megvalósítását finanszírozhatja a bank. Ezek az exportösztönzési célok és a növekvő árfolyamkockázatból eredő bizonytalanság indokolják a keret ilyen mértékű növelését.

Tekintve, hogy az Eximbank a jogszabályoknak megfelelő prudenciális hitelezési tevékenységet folytat, az általa nyújtott hitelek mögött minden esetben fedezet áll, így a költségvetési kockázat szempontjából elfogadható a keret-növelés.

Az Eximbank Zrt. által a költségvetés terhére vállalható garanciaügyletek 2009. évi keretének összege megegyezik a korábbi évek kereteivel. Az Eximbank Zrt. portfoliójában lévő garanciák többségénél az elkötelezettség hosszú távú kockázatokat fed le. A meglévő kockázatok kifutása mellett a tervezett új kötelezettségvállalások csak kisebb mértékben növelik a keret kihasználtságát.

Az Eximbank Zrt. garanciaügyleteihez kapcsolódó állami készfizető kezességbevéltási előirányzat a korábbi években nyújtott garancia ügyletre biztosít fedezetet.

A MEHIB Zrt. nem-piacképes, költségvetési háttérű biztosítási állományának felső határát évente a költségvetési törvény határozza meg. A társaság által vállalható nem piacképes biztosítások állományának felső határa 2009. évben – 100 milliárd forinttal – 450 milliárd forintra emelkedik. Az export ösztönzéshez mozgásteret biztosító keret-emelés a jellemzően alacsony beváltások következtében a költségvetési kockázat szempontjából elfogadható.

A 2008. évben tapasztaltakhoz hasonlóan 2009-ben is kiemelten Oroszországba, illetve a FÁK tagállamokba irányuló projektek kapcsán várható a legtöbb biztosítási kötvény kiadása. A költségvetési háttérű üzletágban a biztosító közreműködik nagy értékű projektek létrehozásában, komplett egészségügyi beruházások, építés-szerelési fővállalkozói export biztosításában, valamint energetikai projektek előkészítésében, megvalósításában. Ezeknél a MEHIB Zrt. a helyi önkormányzatokon kívül bankok, cégek, illetve egyéb állami adósok fizetési kockázatát is vállalja. A biztosító a 2005-ben beindult kötött segélyhitelezési tevékenység folytatására is számít a jövőben: Montenegró, Bosznia-Hercegovina után Indonézia és más ázsiai országok vonatkozásában a kormányközi tárgyalások előrehaladott állapotban vannak, ami jó esélyt ad az üzletek realizálásához.

A MEHIB Zrt. kárfizetési prognózisa az említett célországokba irányuló exporthitelek törlesztési kockázataihoz, illetve futamidejéhez igazodik.

A törvény a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. által vállalható készfizető kezesség feltételeit és mértékét, valamint a költségvetési viszontgarancia összegét határozza meg. A kezességvállalási keret 450 milliárd forintos összege az előző évivel azonos. A szabályozás lehetővé teszi a piaci igényekhez történő rugalmas alkalmazkodást.

A kezességbevéltásból eredő kifizetési, illetve a behajtási tevékenységből eredő befizetési előirányzatok egyaránt emelkednek a növekvő garanciaállomány, valamint a banki hitelezési kockázatok növekedése miatt. A portfolió szerkezetében lezajlott változások hatására a korábbinál kisebb számú, de nagyobb összegű beváltás volt tapasztalható már az elmúlt évben is, és ennek a tendenciának a fennmaradására lehet számítani.

A törvény az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány által vállalható készfizető kezesség feltételeit és mértékét, valamint a költségvetési viszontgarancia összegét határozza meg. A kezességvállalási keret 120 milliárd forintos összege az előző évivel azonos. A korábbi években indított programok folyamatos kifutásából eredő

állománycsökkenést ellensúlyozza az Alapítvány saját termékpalettájának bővülése, valamint a 2008-ban elindult egyéb hitelprogramok. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján jelentősebb összegű beváltásokra lehet szállítani, ezért az Alapítvány garanciaügyleteiből eredő fizetési kötelezettség előirányzata magasabb a korábbi években jellemző kifizetéseknél.

Agrárkezeségeken azokat a jogszabállyal vagy kormányhatározattal vállalt állami kötelezettségeket értjük, melyek részletes konstrukcióit az FVM határozta meg rendeletben. E kezeségek 2009. évi beváltási előirányzata (1,215 milliárd forint) növekedést mutat a korábbi évek tendenciájához képest, amelynek oka a 2001-2003. években állami készfizető kezeség mellett folyósított családi gazdahitelek kezeségérvényesítése.

Mind a közszférában dolgozók lakásvásárlásához, mind az ún. „fészekrakó” program keretében a fiatalok lakásvásárlásához vállalt állami készfizető kezeség beváltása az állomány közel 0,6%-át teszi ki. A lakásvásárlásokhoz kapcsolódó állami kezeségek beváltása 2008-ban növekedésnek indult, a korábbi évekkel ellentétben várhatóan meghaladják majd a kifizetések a tervezettet. A magas beváltási arányt feltehetően a közszférát érintő elbocsátások miatti fizetéseképtelenség, illetve az okozza, hogy – a hitelfelvétel időpontjában kedvező kamatozása – az első öt éves kamatperiódusú hitelek lejártával megemelkedtek a törlesztőrészek. 2009-ben is az ez évihez hasonló nagyságrendű kezeség-kifizetésekkel lehet számolni.

2.13. Állami követelések elengedése

Az Országgyűlés a 2001. évi LXXV. törvény 24.§ (3) bekezdésében 2001. december 31-ig elengedte az Altek Téglá és Cserépipari Kft-vel szemben egy korábbi állami kölcsön nyújtásából eredő állami követelés tőkeösszegét. Az akkori normaszöveg nem rendelkezett egyértelműen a járulékos költségek elengedéséről. Tekintve, hogy már a 2001. évi elengedés során is a társaság teljes mentesítése volt a cél, a törvényjavaslat kimondja az Altek Kft. állami kölcsönrel összefüggő minden tartozásának törlését (kb. 16 millió forint).

2005 júniusában a magyar és az etióp kormány megállapodott arról, hogy a magyar kormány elengedi az etióp fél 7 435 912,02 USD értékű teljes tartozását (kb. 1,2 milliárd forint), az etióp fél pedig kötelezte magát, hogy a tartozás értékének 10%-a mértékéig különféle fejlesztési projektek megvalósításához magyar termékeket és szolgáltatásokat vásárol. Az ehhez szükséges összeget elkülönített számlán kellett az etióp félnek elhelyeznie. 2007 decemberében az etióp fél a számlát megnyitotta. Magyarország és Etiópia képviselői 2008. év közepén kiegészítő Jegyzőkönyvet írtak alá, melyben rögzítették, hogy a projekt befejezésére, s így az adósságból elkülönített rész segélyezési célra történő teljes körű felhasználására 2008. október végéig sor kerül, ami a pénzügyi elszámolások lezárását is lehetővé teszi még a 2008. év végéig.

Ennek következtében az ügylet költségvetési elszámolására 2009. év folyamán kerülhet sor. A követelés-elengedések alapján elszámolt összeg a devizaárfolyam változás következtében eltérhet az előirányzattól.

2.14. Nemzeti hozzájárulás az EU költségvetéséhez

A törvényjavaslat 1. számú mellékletében meghatározott, 226,0 milliárd forintos hozzájárulás több tételt foglal magában. Az áfa-alapú hozzájárulás kalkulált összege 34,7 milliárd forintot, a GNI-alapú hozzájárulás több mint 154,8 milliárd forintot, a brit korrekció összege pedig több mint 20,8 milliárd forintot tesz ki. Az Európai Közösségek saját forrásainak rendszeréről szóló 2007. június 7-i 2007/436/EK, Euratom tanácsi határozat 2009-ben várható hatálybalépésére tekintettel új befizetési tételként szereplő, Hollandia és Svédország számára teljesítendő bruttó GNI-csökkentés összege 2009-ben várhatóan 1,6 milliárd forintot tesz ki. Az új saját forrás határozat hatálybalépésére tekintettel hazánkban a 2007. és 2008. évekre vonatkozóan visszamenőlegesen várhatóan további 14,1 milliárd forint egyösszegű befizetési kötelezettsége keletkezik.

A ténylegesen teljesítendő hozzájárulás összegét továbbá befolyásolja az, ha az elszámoló árfolyamként használt Európai Központi Bank 2008. december 31-i forint/euro árfolyama jelentősen eltér a tervezéskor használt 245,5 forint/euro árfolyamtól. A nemzeti hozzájárulás mindezen túl változhat a 2009-es uniós költségvetés 2008. év végi, az Európai Tanács és a Parlament által elfogadandó végső változata, illetve annak a 2009. folyamán történő esetleges módosításai következtében is.

III.

AZ ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK GAZDÁLKODÁSA

Az elkülönített állami pénzalapok tervezésének alapját képezik: az Áht. és az egyes alapokat szabályozó törvények, valamint az azok végrehajtásáról szóló rendeletek. 2009-ben az alapok többlete 19 milliárd forint: A Munkaerőpiaci Alap, a Szülőföld Alap, a Nemzeti Kulturális Alap, a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap, valamint a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap egyenlege nulla, a többlet a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapnál jelentkezik. Az elkülönített állami pénzalapok tervezésénél az alábbiak érvényesülnek:

1. Az elkülönített állami pénzalapok bevételeinek alakulása:

Az elkülönített állami pénzalapok 2009-ben 39,8 milliárd forint összegben részesülnek költségvetési támogatásban. A legnagyobb a támogatása a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapnak, melynek összege az Alapról szóló törvény előírása alapján a 2007. évi innovációs járulék összegével egyezik meg. A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap támogatása előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül túlteljesülő előirányzat. Támogatásban részesül még a Szülőföld Alap, valamint a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap is.

Az alrendszer bevételeinél 2009-ben is a járulékbételek és a hozzájárulások képezik a legnagyobb részt. A munkaadói járulék mértéke a tervek szerint 2009-ben módosul, 2009. április 1-jétől a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig 1,5% lesz, a járulékalap minimálbér kétszeresét meghaladó része után 3% marad. A munkavállalói

járulék mértéke változatlanul 1,5% lesz a tervében. A járulékalapok egyszerűsítésével összefüggően 2009. január 1-jétől a munkaadói járulék alapja megegyezik a társadalombiztosítási járulék alapjával, a munkavállalói járulék alapja pedig az egészségbiztosítási járulék alapjával. 2009. április 1-jétől a tervek szerint az egyéni és a társas vállalkozók az egészségbiztosítási járulékalap után a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig 2,5%, a járulékalap minimálbér kétszeresét meghaladó része után 4% vállalkozói járulékot fizetnek. Az egy évre jutó rehabilitációs hozzájárulás mértéke emelkedik, 2009. január 1-jétől a tárgyévet megelőző második év – Központi Statisztikai Hivatal által közzétett – nemzetgazdasági éves bruttó átlagkeresetének 24%-a, 2009. évben 532 800 forint/fő lesz. A szakképzési hozzájárulás tekintetében a hozzájárulásra kötelezettek autonóm módon választhatják meg a hozzájárulási kötelezettségük teljesítésének formáját. A kötelezettség mértéke változatlanul 1,5%, azonban a járulék alapja itt is azonossá válik a társadalombiztosítási járulék alapjával. A nukleáris hozzájárulás a Paksi Atomerőmű Zrt. befizetéséből ered, amelyet havonta egyenlő részletekben köteles átutalni a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapnak. A Paksi Atomerőmű Zrt. befizetési kötelezettségének összegét a Magyar Energia Hivatal egyetértésével állapították meg.

Az alapok díjbevételekkel is számolnak. A püspökszilágyi Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tárolóba (RHFT) a radioaktív hulladékok eseti elhelyezésének költségei az engedélyest terhelik, erre az érvényes díjtételek szerint megállapított díjat kell fizetni. A Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap díjbevételét pedig a szerződés alapján történő rendszeres befizetés képezi.

2. Az elkülönített állami pénzalapok főbb támogatási céljai:

A Munkaerőpiaci Alapból az aktív támogatásokon belül a foglalkoztatási és képzési támogatásokból finanszírozható foglalkoztatási alaprészt decentralizált, központi, valamint képzési kerete. A tervek szerint többek között pályakezdő, roma, hátrányos helyzetű munkanélküliek számára foglalkoztatási programokat támogat az Alap. A korábbi évekhez hasonlóan az Alap 2009-ben is biztosít forrást a Társadalmi megújulás Operatív Program hazai társfinanszírozása céljára a „Foglalkoztathatóság EU-s társfinanszírozása” alcímen. Közmunka céljára is ad át pénzeszközt az Alap. Továbbra is folytatódnak az ún. „egycsatornás finanszírozással” megvalósuló TÁMOP programok. A konstrukció esetében az Alap előfinanszírozóként működik, és a kifizetésekhez szükséges forráshoz az intézmények az Alap jelenlegi pénzellátási rendszerén keresztül jutnak hozzá. A foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékkedvezmény előirányzata tartalmazza a pályakezdő fiatalok START-kártyával történő foglalkoztatása után járó kedvezményt. A START-kártyával várhatóan 20-25 ezer fő foglalkoztatása valósul meg havonta. A szakképzési és felnőttképzési támogatásokból a jogszabályban meghatározott szakképzési célú feladatok megvalósítására, az iskolarendszeren kívüli felnőttképzési célok támogatására kerül sor. A rehabilitációs célú munkahelyteremtő támogatás a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását biztosító munkahelyek számának növelésére hivatott. A passzív kiadások közül álláskeresési támogatásként az álláskeresési járadék és az álláskeresési segély állapítható meg. A tervezet szerint álláskeresési járadékban havonta átlagosan 96,4 ezer fő, az álláskeresési segélyben pedig havonta 40,9 ezer fő részesül. A vállalkozói járadék összege havonta 2,5 ezer fő

munkanélkülivé vált vállalkozó ellátását biztosítja. Bérgarancia kifizetések jogcímen is tervezett előirányzatot az alapkezelő. A Munkaerőpiaci Alap összesen 118,8 milliárd forint befizetést teljesít a központi költségvetésbe. A közcélú munkavégzés járuléktartalékként további többletforrás lett elkülönítve, amelynek felhasználására a közcélú munkavégzés kiadásainak 2009. év folyamán megállapításra kerülő várható éves összegének mértékétől függően kerül sor.

A Szülőföld Alap költségvetése a határon túli magyarság szülőföldjén való boldogulásának elősegítése, az anyaországgal való kapcsolatok ápolása, valamint a magyar nemzeti azonosságtudat megerősítése céljából nyújtott támogatásokhoz szükséges előirányzatokat tartalmazza.

A Központi Nukleáris Pénzügyi Alapból mind a felhalmozási, mind a működési kiadások finanszírozása pénzeszköz átadással valósul meg. A felhalmozás célú pénzeszköz átadás államháztartáson kívülre történik, non-profit szervezetnek, a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Non-profit Korlátolt Felelősségű Társaságnak (RHK Kft.), amely a beruházásokat végzi. A működési célú pénzeszköz átadást nagy részben az RHK Kft. kapja tárolók üzemeltetési költségeinek fedezésére, valamint az RHK Kft. üzemeltetési, fenntartási, hatósági felügyeleti kiadásaira, de történik pénzeszköz átadás az államháztartás egyes alrendszereinek is, önkormányzati társulások és az Alapot kezelő Országos Atomenergia Hivatal részére.

A Nemzeti Kulturális Alapból a nemzeti és az egyetemes értékek létrehozásának, megőrzésének, valamint a határon túli terjesztésének támogatása történik. Az Alap kiadásainak nagyságát a 2009. évi kulturális járulékbévelet összege határozza meg.

A Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap az ár- és belvízkárok megtérítésében való önkéntes részvételre ösztönöz. Az Alapba a Magyar Köztársaság területén a veszélyeztetett területeken lakóingatlan tulajdonnal rendelkező természetes személyek szerződés alapján befizetést teljesíthetnek, ezután jogosulttá válnak a káresemények utáni kártalanításra. Az Alapnak 2008. június 30-án 987 db érvényes szerződése volt, tíz megyében és Budapesten. 2008. évre még további 183 db, 2009-2012 között évi 250-250 db új kártalanítási szerződés megkötésével számol az alapkezelő.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból a támogatás nyújtása döntően nyílt pályázati rendszerben történik. Az Alap átfogó célja a 2009-2012. évig terjedő időszakban a tudományos és technológiai ismeretek fejlesztésének támogatása, a globális piacon versenyképes termékek és szolgáltatások kifejlesztésének segítése magyar innovatív vállalkozásokban, valamint a nemzetközi együttműködések erősítése. Az Alapból finanszírozott támogatási programokban továbbra is kiemelt prioritást kap a vállalkozások K+F tevékenységének támogatása.

A tervezett bevételek és kiadások részletezését a "Fejezeti indokolások" kötetek LXIII., LXV., LXVI., LXVII., LXVIII., LXIX. fejezetei tartalmazzák.

IV.

A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAPOK GAZDÁLKODÁSA

1. A gazdálkodás kereteinek rövid bemutatása

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai 2009. évi költségvetésének fő céljai illeszkednek a konvergencia-programban megfogalmazott és erre az évre vonatkozó alapelvekhez. Ebből kiindulva a két alap bevételi és kiadási előirányzatainak tervezése több szempont figyelembevételével történt. Követve a hagyományos tervezési logikát első lépésként a bázist képező 2008. évi várható teljesítési adatok meghatározására került sor. Ehhez a bázisév első hét, illetve nyolc hónapjára vonatkozó előzetes kincstári és statisztikai adatok álltak rendelkezésre. Az ezekből történő előrejelzés során a szezonális tényezők hatásával is számolt a tervezés.

A meghatározó nagyságrendű előirányzatok többségénél lényeges tényező volt a költségvetés megalapozását képező makrogazdasági pálya néhány fontos paramétere, így a nemzetgazdaság bruttó keresettömegének növekedése (járulékbevételek), a teljes munkaidőben foglalkozottak nettó átlagkeresetének változása és a fogyasztói árindex (nyugdíjmelés).

A bevételek képződésében fontos szerepet játszó járulékszabályozás több ponton is változik. 2009. április 1-jétől társadalombiztosítási járulék mértéke a minimálbér kétszeres összegéig 29%-ról 26,5%-ra csökken. A 2,5 százalékpontos csökkenés teljes egészében a munkáltatói egészségbiztosítási járulék esetében valósul meg, a nyugdíjbiztosítási járulék mértéke változatlanul 24%. A járulékalapot képező jövedelemnek a minimálbér kétszeresét meghaladó része után a társadalombiztosítási járulék mértéke változatlanul 29%.

Az Egészségbiztosítási Alap bevételeinek fontos részét képező fix összegű egészségügyi hozzájárulás továbbra is 1950 forint/hó/fő, a százalékos egészségügyi hozzájárulás mértéke is változatlan.

Törvényi előírás értelmében az egészségügyi szolgáltatási járulék 2009. évi, havi összege a tervezett infláció figyelembevételével 4500 Ft/fő-re nő.

Mivel az alrendszer saját bevételei (járulékok és hozzájárulások, késedelmi pótlék és egyéb kisebb nagyságrendű bevételek) önmagukban nem fedezik a nyugellátási és egészségbiztosítási ellátásokat, ezért a központi költségvetés támogatást ad át az alrendszernek. Ennek részletei megtalálhatók a 2.7.2 pontban, valamint a két pénzügyi alap 2009. évi költségvetésének legfontosabb sajátosságait leíró további két pontban.

A két pénzügyi alap napi bevételei és napi kiadásai különböző okok, leginkább az eltérő befizetési és kifizetési határidők miatt eltérnek egymástól, az emiatt jelentkező likviditáshiány áthidalását szolgálja, hogy az alrendszer 2009-ben is igénybe vehet a ESZ-hez kapcsolódó megelőlegezési számláról kamatmentes hitelt.

2. Nyugdíjbiztosítási Alap

Az Áht. 86. § (10) bekezdése értelmében az Alap költségvetését a bevételek és a kiadások egyensúlyával kell tervezni.

A 2009. évi bevételi előirányzatok meghatározásánál több lényeges szempont együttes hatása lett figyelembevételre. Az előirányzatok többségénél a kiindulópontot a várható 2008. évi teljesítési adatok képezték, amihez rendelkezésére álltak az év I-VIII. hónapjára vonatkozó előzetes teljesítési adatok. A várható értékek előrejelzésénél számoltunk az éven belüli eloszlások több évre visszamenőleg megfigyelhető sajátosságaival is.

A bevételek meghatározó részét adó járulékbevételi előirányzatok tervezésénél néhány fontos makrogazdasági paraméter, a bruttó keresettömeg, a foglalkoztatottság és a munkanélküliség várható alakulása jelentett orientációs pontot. A munkáltatók által az Alapba fizetendő járulék mértéke hasonlóan, mint 2008-ban, változatlanul 24%. A biztosítottak által fizetendő nyugdíjjárulék mértéke a kizárólag a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe tartozó személyek esetében továbbra is 9,5%, míg a magánnyugdíjpénztári tagok által fizetendő járulék mértéke 1,5%. A biztosított nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség alá tartozó jövedelem továbbra is felsőkorlátos, ennek értéke a megelőző évi várható keresetnövekedéshez igazított értékhez képest a tárgyévre tervezett bruttó átlagkereset növekedésnek megfelelően változik. Speciális elemét képezi a biztosítottak által fizetett járulékbevételeknek a magánnyugdíjpénztárakból érkező visszautalás, az előirányzat meghatározásakor a 2008. évi tendenciák érvényesülésével számoltunk.

Az Alap járulékbevételei önmagukban nem elégségesek a számos tényező által erősen determinált nyugellátási kiadások fedezetéhez, és így a kiegyensúlyozott költségvetéshez. Ezért a központi költségvetés különböző járulék jellegű jogcímen átadott támogatással egészíti ki az Alap bevételeit. Ennek részeként a központi költségvetés megtéríti az Alapnak:

- a GYES-en, a GYED-en, a GYET-en lévők és a rehabilitációs járadékban részesülők nyugdíjbiztosítási járulékát;
- a magánnyugdíjpénztári tagok kieső járulékbefizetéseit (8%);
- a kordedvezmény-biztosítási járulék 50%-át (2006. évi CXXI. törvény 30. § (14) bekezdés).

A felsoroltakon kívül az Alap a költségvetés kiegyensúlyozásához is kap támogatást.

Az átutalásokra vonatkozó szabályok megegyeznek a 2008. évben alkalmazottakkal.

Az egyéb járulékok és hozzájárulások jogcímcsoport legnagyobb előirányzatát a rendvédelmi szervek és a Magyar Honvédség volt tagjai szolgálati nyugellátási kiadásaihoz való hozzájárulás előirányzata képezi.

Az Alap kiadásainak döntő – közel 99%-át kitevő részét a nyugellátási kiadások adják. Ezek 2009. évi előirányzatának tervezésénél az első lépés a 2008. évi várható kiadás becslése volt, amelynél figyelembe vettük a 2008. novemberében a törvényi előírások szerint végrehajtandó kiegészítő és visszamenőleges hatályú évközi emelés hatását is.

A nyugellátási kiadások 2009-re tervezett növekményét a következő tényezők határozták meg:

- januárban a törvényi előírásnak megfelelően nyugdíjemelésre kerül sor, ennek nagysága 5,6%. Ezt a mértéket két komponens a tervezett fogyasztói árindex

(4,3%) és a prognosztizált nettó átlagkereset-növekedés (6,8%) kerekítéssel képzett súlyozatlan számtani átlaga eredményezte;

- 2009-ben is folytatódik a 2005. évi CLXXIII. törvényben meghatározott korrekciós program. Ennek értelmében 2009. január 1-jétől az 1988. január 1. és 1990. december 31. közötti időponttól kezdődően megállapított saját jogú nyugellátás 2%-kal, valamint az 1992. január 1. és 1995. december 31. és az 1997. január 1. és 1998. december 31. közötti időponttól megállapított saját jogú nyugellátást egyaránt 4%-kal kell emelni;
- az ún. „automatizmusok” körébe a nyugdíjasok állományának cserélődése, és ennek következtében az összetétel változása, valamint a létszám és az ellátásszám módosulása tartozik,
- a különleges és méltánylást érdemlő nehéz élethelyzetek gondjainak enyhítését szolgálja, hogy a 2009. évi költségvetés is tartalmaz előirányzatot a méltányossági nyugdíj-megállapításra, emelésre és egyszeri segély folyósítására.

A működési kiadások tervezett előirányzata lehetővé teszi a folyamatos feladatellátást, az ehhez kapcsolódó informatikai rendszerek karbantartásának (jogszabálykövetésnek) a megvalósítását.

3. Egészségbiztosítási Alap

Az Egészségbiztosítási Alap 2009-re javasolt költségvetése kismértékű deficittel van tervezve. A bevételek szerkezete – alapvetően a járulékszabályzásban bekövetkezett változások okán – módosult az előző évhez viszonyítva, csökkent a járulékbévételek aránya és nőtt az egészségügyi hozzájárulás részesedése. Ezzel párhuzamosan a központi költségvetési hozzájárulások döntő részét adó „járulék címen átvett pénzeszközök” aránya szintén nőtt.

A bevételek nagyobb részét biztosító járulékbévételek (munkáltatói és biztosított befizetések) előirányzatának a meghatározásánál a tervezett keresetkiáramláson kívül a járulékszabályozási változások hatásaival is számolt a tervezés. 2009. április 1-jétől a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó által fizetendő egészségbiztosítási járulék 2,5%, ebből a természetbeni egészségbiztosítási járulék 2%, a pénzbeli egészségbiztosítási járulék 0,5%. A járulékalap minimálbér kétszeresét meghaladó része után változatlanul 5% az egészségbiztosítási járulék.

A központi költségvetés megtéríti továbbá a GYED kiadásainak 50%-át.

A biztosítottak által fizetendő járulék mértéke változatlanul 6%, megfizetésének felső korlátja továbbra sincs.

A fix összegű egészségügyi hozzájárulás nagysága ugyanúgy, mint 2008-ban 1950 forint/fő/hó, illetve 65 forint naponként.

A járulékbévételek és hozzájárulások részét képező a munkáltatók által fizetendő táppénz-hozzájárulás előirányzatának tervezése a 2008. évi várható teljesítésből kiindulva a 2009-re előirányzott táppénzkiadásokat vette figyelembe.

A központi költségvetésből járulék címen átvett pénzeszköz előirányzata – az érintett létszám változásával összefüggésben – minimális mértékben nőtt a megelőző évhez viszonyítva. Erre az előirányzatra vonatkozó átutalási szabály megegyezik a 2008. évvel.

A 2009. évre előirányzott kiadások valamivel több mint négyötöd részét az egészségbiztosítás természetbeni ellátásai adják, ezen belül a gyógyító-megelőző ellátásokra fordítható összeg 745,1 milliárd forint. Ezen felül a gyógyító-megelőző ellátás előirányzatból finanszírozott költségvetési szervként működő egészségügyi intézmények a Kormány bérpolitikai intézkedései fedezetének biztosítása érdekében 2009-ben várhatóan 27,0 milliárd forint támogatásban részesülnek a központi költségvetés megfelelő előirányzataiból. Így e támogatással együtt a gyógyító-megelőző ellátást végző egészségügyi intézmények, szolgáltatók finanszírozására összesen 772,1 milliárd forint áll rendelkezésre.

A gyógyszer-támogatási kiadások előirányzata a 2008. évi kedvező folyamatok további folytatódásával számolt. A jogcímcsoport megbontása hasonló, mint 2008-ban, tartalmazza a gyógyszerek fogyasztói árának támogatására szolgáló előirányzatot, a speciális (különkeretes) beszerzésű és a méltányossági gyógyszer-támogatás előirányzatokat, valamint az ún. céltartalékot. Utóbbi felhasználásának szabályozása megegyezik az előző évvel. A gyógyászati segédeszközök támogatása jogcímcsoport tartalmazza a kölcsönzési rendszer, valamint a kötszerek támogatására felhasználható előirányzatokat.

A pénzbeli ellátások összes kiadáson belüli arány mintegy 17,0%, az ezen belül a legnagyobb előirányzatot jelentő táppénzkiadások előirányzatának meghatározása a bázisadatokon (táppénz és keresetstatisztikai adatok 2008. I-VII. hónapjára) kívül a 2009-re vélelmezett táppénzes arányszám alapján történt.

Az egészségbiztosítás igazgatási szervezetének működésére fordítható előirányzat fedezetet tartalmaz a folyamatos működés kiadásaira, valamint az informatikai és a jogviszony ellenőrzési rendszer fejlesztésére.

V.

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS ÉS AZ ÁLLAMADÓSSÁG FINANSZÍROZÁSA

1. A hiány finanszírozása és a központi költségvetés adósságának kezelése

A központi költségvetés hiányát, a társadalombiztosítási- és az elkülönített alapok finanszírozási igényét és a költségvetési adósság esedékes visszafizetéseit finanszírozó forint- és deviza-kibocsátásokat a pénzügyminiszter által elfogadott középtávú adósságkezelési stratégia határozza meg. Az adósságkezelés feladata, hogy az adott évi költségvetés finanszírozási szükségletet hosszú távon minimális költséggel, elfogadható kockázatok vállalása mellett finanszírozza.

Az államadósság kezelési stratégia részét képező teljesítménymutatók (benchmarkok) egy portfólió modell alapján részletesen meghatározzák az adósságportfólió kívánatos

szerkezetét. Ezen mutatók számszerű értékei az új, a költségek és kockázatok optimálisnak tekinthető kombinációit kiszámító VaR (piaci érték kockázat) és CfaR (kamatkiadás kockázat) kockázatkezelési modellből adódnak.

A teljes adósság több szempontú összetételére meghatározott teljesítménymutatók a következők:

- Az összes adósságon belül a forint adósság arányára meghatározott benchmark 68-75%, a devizaadósság arányának 25-32% közé kell esnie.
- A devizaadósság a végrehajtott deviza csere ügyleteket (swap) követően euróban áll fenn, azaz az állam devizaadósságának árfolyamkockázata a forint euróval szembeni árfolyamának a változására korlátozódik. Eszerint a költségvetés az államadósság esetében nem vállalja fel például a dollár/euro árfolyam kockázatát.
- A forintadósságon belül cél a fix kamatozású adósság meghatározott sávon belül tartása. A forint adósságon belül a fix kamatozású adósságra vonatkozóan 61-83%, a változó kamatozású adósságra 17-39%.
- A stratégia szerint a deviza kamat-benchmark 66-34%-os arányban tartalmazzon fix és változó kamatozású elemeket.
- Az adósság megújítási kockázatának csökkentése érdekében cél a forintadósságra meghatározott duráció 2,5 év +/- 0,5 éves sávban tartása.

Az adósságkezelő a finanszírozás során az állandó és intenzív piaci jelenlét miatt stratégiai magatartást folytat: egy évre előre meghirdeti kibocsátási naptárát, viszonylag állandó aukciós mennyiségeket határoz meg, valamint nagy, likvid államkötvény-sorozatokat bocsát ki.

A költségvetési törvényjavaslatban szereplő kamatkiadási és -bevételi tervszámokat a 2009. évi gazdaságpolitikai pálya, az említett stratégiai célok és a következő adósságkezelési elvekre épülő finanszírozási terv határozták meg:

- 2009-ben is a forint kibocsátások szerepe a meghatározó, ugyanakkor a forint-deviza összetételre vonatkozó teljesítménymutató megtartása érdekében a nettó kibocsátás egy részét devizában kívánja biztosítani az adósságkezelés. Ennek megfelelően a forint-devizaadósság összetétel nem fog érdemben változni 2009-ben, annak esetleges változását a forint-euro árfolyam alakulása okozhatja.
- A forint kibocsátáson belül a hiány finanszírozása főként hosszú futamidejű államkötvényekkel történik.
- A diszkont kincstárjegyek szerepe elsősorban a likviditáskezelés, állományuk ugyanakkor figyelembe véve a piaci környezetet 2009-ben növekszik.
- A közvetlen lakossági értékesítés továbbra is fontos. Az elmúlt éveket jellemző tőkepiaci bizonytalanság idején a lakosság biztos és stabil keresletet, alternatív finanszírozási csatornát jelentett. A finanszírozási terv szerint 2009-ben a lakossági állampapírok állománya stagnál. Az értékesítés mennyisége a tényleges lakossági kereslet függvényében változhat.

- A központi költségvetés devizában fennálló adósságának kezelése során a lejáratokat meghaladó deviza-kibocsátásra kerül sor. A deviza finanszírozás fő eszköze a nemzetközi tőkepiacokon történő benchmark-méretű, közép és hosszú futamidejű devizakötvény kibocsátás. A deviza-kibocsátások célja a befektetői bázis szélesítése.
- 2009-ben továbbra is jelentős volumenű fejlesztési célú, kedvező kamatozású hitel felvétele várható a Nemzetközi Fejlesztési Intézményektől, amely 200 milliárd forint külföldi finanszírozási forrás bevonását jelenti majd a Kormány által jóváhagyott fejlesztési, beruházási programok megvalósításához. Elsősorban az Európai Beruházási Banktól (EBB) és az Európa Tanács Fejlesztési Bankjától (CEB) várhatóak hitellehívások. Ezen lehívások egy része devizában, más része – 2007-hez hasonlóan – forintban történhet.
- 2009-ben az állampapír-piaci hozamszint fokozatos csökkenésével számol a terv, amit a várhatóan csökkenő infláció magyaráz, viszont az adósságállomány nominális nagysága nő.

2. A központi költségvetés adósságának 2009. évi alakulása

A központi költségvetés adóssága 2009 végére a hiány és az egyéb finanszírozandó tételek együttes hatására várhatóan 17 745,4 milliárd forintra növekszik. A központi költségvetés adóssága 2009-ben a várható GDP arányában 61,0%-ot ér el, amely a 2008. év végére várható 61,1%-hoz képest csökkenést jelent.

Az adósságállomány összetételét az általános indokolás mellékletei között szereplő, „A központi költségvetés bruttó adósságának alakulása 2007-2009 között” című táblázat tartalmazza.

3. A költségvetés adósságával kapcsolatos folyó kiadások

A költségvetés kamatkiadásainak és bevételeinek alakulása az adósságállomány és az államadósság után fizetendő kamatláb alakulásától függ. A kamatok tervezése a gazdaságpolitikai programmal összhangban azon prognózis alapján történt, ami a hozamoknak az euro-zónában meglévő kamatok szintjére való fokozatos csökkenését tartalmazza. Az adósságkezelés a feltételezett kamatpálya alapján 2009-ben stabil forintpiac és csökkenő infláció mellett – a piaci várakozásokat figyelembe véve – a forint-kamatszínvonal fokozatos csökkenésével számol.

A költségvetési hiány finanszírozása 2009-ben is tovább növeli az adósságállomány nagyságát, ami mind a pénzforgalmi, mind az eredményszemléletű kamatkiadások emelkedése irányába hat.

2007 és 2008 folyamán jelentős hozamemelkedés következett be az állampapír-piacon, aminek szintén van kamatkiadás növelő hatása. Ez azonban a 2008. évi eredményszemléletű kamatkiadásokban kevésbé érzékelhető, javarészből 2009-ben jelentkezik. A hozamemelkedés hatása pénzforgalomban 2008-ban azonnal megmutatkozik, ennek következtében a GDP-arányos pénzforgalmi kamatkiadások 4,1%-os szintre nőnek, míg az eredményszemléletűek csak 3,8%-ot érnek el. 2009-ben hozamcsökkenést várunk, aminek kedvező hatása szintén a pénzforgalmi kiadásoknál

jelentkezik közvetlenül, azok (várhatóan a GDP 4,0%-ra való) csökkenését eredményezve, míg eredményszemléletben romlás várható.

A devizában fennálló adósság pénzforgalmi és eredményszemléletű bruttó kamatkiadása 2008-ról 2009-re összességében növekszik, alapvetően a növekvő állomány miatt. Az új kibocsátások a pénzforgalmi kamatkiadásokat általában nem növelik, míg az eredményszemléletű kamatelszámolásban már megjelennek.

Összességében az eredményszemléletű kamatkiadások 2008-ban várhatóan a GDP 3,8%-át, 2009-ben a 4%-át teszik ki, ami 2009-ben kismértékű romlást jelent.

2009-ben a kamatfizetéssel kapcsolatban 10,5 milliárd forint egyéb kiadás merül fel, amely a 2008. évben várható kifizetésektől kissé elmarad

4. Adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek

Az adósságszolgálattal kapcsolatos bevétel a korábban nyújtott hitelek tőke-visszatérüléseit és a költségvetés kamatbevételeit tartalmazza.

A fokozatosan csökkenő tőkebevételek a Magyar Állam által a korábbi években nyújtott hitelek visszafizetését foglalják magukban. 2009-ben az állam tőke-visszatérülései a kormányhitelekből, és a belföldi adósoktól származnak.

A korábbi évek során a mobilizálható, nagyobb összegű, külfölddel szemben fennálló hitelkövetelések rendezésének folyamata lényegében befejeződött. A még mindig fennálló követelések a legkisebb fizetőképességű, illetve -készségű országokkal szemben maradtak fenn. A jelzett folyamatok eredményeként a kormányhitelek visszatérüléséből származó bevétel a korábbi évek átlagához viszonyítva nagyságrendekkel fog csökkenni.

A külföldi államokkal szemben még fennálló devizakövetelések közül csak olyan viszonylatokban kell számolni megtérüléssel, ahol ezt a rendezésre vonatkozó, az utóbbi években megerősített szerződések, megállapodások megfelelő módon alátámasztják. Bár összesen közel 1,6 milliárd forint bevétel várható, ám ebből 1,2 milliárd forint követelés-elengedés kiadásként is megjelenik a költségvetésben, így a várható tényleges bevétel 0,3 milliárd forint.

A legnagyobb adós Oroszország adósságrendezése 2008-ban lezárult, így a bevételek alapvetően három ország, Albánia, Nicaragua és Kambodzsa törlesztésének eredményeként keletkeznek. Itt jelenik meg bevételként az Áht. 14. § (3) bekezdése alapján a már említett követelés-elengedés is, melynek indoklását lásd a megfelelő kiadási jogcímnél.

A belföldi adósoktól származó bevételek (0,3 milliárd forint) folyamatos csökkenése a szerződések lejárta és a felszámolási eljárások következtében 2009-ben is tovább folytatódik.

Az adóssággal kapcsolatos pénzforgalmi kamatbevételek 2009-ben alapvetően a MNB-nél elhelyezett betétek után a központi költségvetésbe befolyó kamatokat, továbbá az aukciós felhalmozott kamatokat foglalják magukba. Az állampapírok aukción történő értékesítése során a kibocsátó egy-egy állampapír sorozatot több alkalommal is felkínál értékesítésre (rábocsátásos aukciós technika). Az első

kibocsátástól eltelt idő alatt felhalmozódott kamatokat a befektetők a rábocsátások során kifizetik, ami kamatbevételt jelent a költségvetés számára.

A kamatbevételek 2009-ben mintegy 0,5 milliárd forinttal meghaladják a 2008. évi várható összeget. Ezen belül a KESZ után kapott kamatok nagysága 12,7 milliárd forinttal csökken, melyet a csökkenő KESZ állomány és a várhatóan mérséklődő jegybanki alapkamat magyaráz. A piaci államkötvények többszöri kibocsátásakor jelentkező felhalmozott kamatok nagysága ugyanakkor 20 milliárd forinttal növekszik 2008-hoz képest. Ennek oka egyrészt az, hogy 2009-ben várhatóan csökkennek a kötvényhozamok, ami a rábocsátás esetén növeli az aukciós kamatbevételeket, másrészt, hogy a kibocsátó 2009-ben 2008-hoz képest 30%-kal magasabb kötvénykibocsátást tervez. A mark-to-market műveletekkel kapcsolatos és a diszkont kincstárjegyek utáni kamatbevételek összességében közel 6 milliárd forinttal csökkennek.

5. Nettó kamatkiadások

A kamatkiadások alakulásában több ellentétes hatás is szerepet játszik: a kamatkiadások egyrészt nőnek a folyamatosan növekvő adósságállomány miatt, másrészt csökkennek a hozamok várható csökkenése következtében. A nettó pénzforgalmi kamatkiadások 2008-ban várhatóan a GDP 3,9%-át, 2009-ben a 3,7%-át teszik ki, amely kismértékű csökkenést jelent.

Az eredményszemléletű nettó kamatkiadások a pénzforgalminál nagyobb növekedését a 2008 elejétől bekövetkezett nagymértékű hozamnövekedés eredményezi. Az eredményszemléletű nettó kamatkiadások 2008-ban várhatóan a GDP 3,7%-át, 2009-ben a 3,9%-át teszik ki, amely a pénzforgalmi nettó kamatkiadásoknál megfigyelt tendenciával ellentétben kismértékű romlást jelent.

6. MNB veszteségtérítés

Az MNB 2008-as vesztesége várhatóan 24-25 milliárd forint lesz, amit meghaladja az eredménytartalék 14,9 milliárd forintos nagyságát. Emiatt a költségvetésnek a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. LVIII. törvény 65 §. (3) szerint a különbözet mértékéig térítési kötelezettsége képződik 2009-ben.

VI.

AZ ÁLLAMI VAGYON KEZELÉSE

Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvényben (a továbbiakban: Vtv.) megfogalmazott célok végrehajtása érdekében 2009-ben is újabb lépések történnek az egységes, ugyanakkor rugalmas állami vagyongazdálkodás irányába. A 2009. évi költségvetési törvényjavaslat ennek érdekében rendelkezik az alábbiakról:

- a központi költségvetés XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezete (a továbbiakban: vagyon-fejezet) és a fejezetek (intézmények) közötti átcsoportosítási és pénzeszközátadási lehetőségek szabályozásával

biztosítható a folyamatban lévő intézményi ingatlan beruházások zökkenőmentes lebonyolítása;

- lehetővé válik a megvalósult értékesítési többlet-bevételek mértékéig a vagyon-fejezet fejezeti tartalékának „visszapótlására”, amely megoldást jelenthet az – éven belüli – intézményi elhelyezési problémákra;
- a vagyon-fejezet tartalék előirányzatának felhasználási szabályai a jelenleginél rugalmasabbak lesznek, a pénzügyminiszter és a Kormány átcsoportosítási hatáskörét célszerűbb az egyedi ügyletek nagyságrendjéhez kötni;
- a hatékony vagyongazdálkodás érdekében a többlet-osztalék az állami tulajdoni részesedések növelésére, az ingatlan értékesítésből származó bevételi többlet pedig ingatlan-beruházásokra és fenntartásra fordítható;
- a Richter Gedeon Nyrt. részvényeire átcsereélhető, 630 millió euro össznévértékű kötvény 2009. szeptember 28-án jár le. A kötvénytulajdonosok az átcsereélhető kötvény lejáratakor döntenek arról, hogy a kötvényeket részvényre cserélik, vagy az MNV Zrt-nek vissza kell fizetnie a hitelt. A Magyar Államnak is van döntési lehetősége arról, hogy amennyiben a befektetők a kötvények részvényre történő cseréjét igénylik, a kötvény lejárat napján a részvények átadását, vagy a részvény piaci árfolyamának megfelelő pénzbeli megváltást választja. A pénzbeli megváltás esetén a vagyonkezelő szervezet nem tervezi újabb kötvény kibocsátását, de ennek esetleges lehetőségét a normaszöveg fenntartja.

1. Ingatlan-ügyletek

Termőföldek

Az állami tulajdonba került termőföldekkel a Magyar Állam célja, hogy versenyképes birtokméretek kialakítása érdekében azokat értékesítse.

A Magyar Állam termőföldekhez alapvetően a földért életjáradék programok keretében jut. Az életjáradék-kiadások hosszútávon lényegesen meghaladják a földterületek forgalmi értékét, miután a programban résztvevők három évnél rövidebb időszak alatt visszakapják felajánlott termőföldjük árát.

Az életjáradék programokkal kis területű és szétszórt elhelyezkedésű ingatlanok kerülnek a Nemzeti Földalapba, ennek korrekciója olyan jellegű földvásárlásokkal valósítható meg, amelyek a már állami tulajdonban lévő ingatlanokkal összefüggő birtoktestet alkothatnak.

A termőföldek értékesítéséig azok hasznosítása haszonbérletbe adás útján történik. A meglévő haszonbérleti szerződések folyamatban lévő felülvizsgálatának és az új feltételeket tartalmazó pályázati rendszer kidolgozásának célja a haszonbérleti díjak piaci árakhoz való közelítése, mert a jelenlegi díjak ettől mintegy 20-30%-kal alacsonyabbak.

Egyéb ingatlanok

Az ingatlanértékesítésből származó bevételeket a központi költségvetési szervek számára feleslegessé vált ingatlanok tervezett eladása alapozza meg.

A költségvetési intézmények ésszerűbb elhelyezését szolgáló ingatlanokról 2009-ben alapvetően beruházásokkal kíván gondoskodni az MNV Zrt.

2009-ben várhatóan befejeződik az ún. Táncsics börtön épületéért cserébe az USA követségének átadandó épület felújítása. A 2008. évhez képest növekvő mértékben kíván a vagyonkezelő műemlék-felújításra költeni.

2. Osztalékbevételek

Az utóbbi években jellemző osztalékokhoz képest jelentős nagyságrendű 2009. évi osztalékbevételek döntő része a Magyar Villamos Művek Zrt-től származik.

3. Koncessziós bevételek

Az infrastruktúrával kapcsolatos koncessziós díj túlnyomó része a három mobilszolgáltató által fizetendő éves koncessziós díjakból tevődik össze.

2009-ben várhatóan 3 játékkaszinó üzemel koncessziós szerződés alapján és fizet koncessziós díjat a költségvetés számára.

4. Állami tulajdoni részesedések növekedését eredményező kiadások

A GySEV Zrt.-ben történő tőkeemelés azért válik szükségessé, mert a társaság részese annak a konzorciumnak, amely a MÁV Cargo Zrt-t megvásárolja.

Ez az előirányzat lehetőséget nyújt a nyereséget elérő Volán társaságok fejlesztését szolgáló tőkeemelésre is.

5. Állami tulajdonú társaságok támogatása

Az állami tulajdonú erdőgazdaságok a közjóléti és természetvédelmi célú feladataikhoz, az erdőket ért természeti károk felszámolásához, továbbá az erdőművelési közhasznú munkaprogram folytatásához kaphatnak 2009-ben is támogatást.

6. A Magyar Államot korábbi értékesítésekhez kapcsolódóan terhelő kiadások

A korábbi privatizációkhoz kötődő állami kötelezettségek közül az állam tulajdonosi felelősségével kapcsolatos környezetvédelmi feladatok finanszírozása a meghatározó.

A Nitrokémia 2000 Rt. felszámolását követően a Nitrokémia Zrt-t terheli a környezetvédelmi kötelezettségek teljesítése és a hatósági kötelezések végrehajtása. A 2009. évi kifizetések alapvetően a növényvédőszer üzemek, a „klóri“ műhelyek és a klórgáztároló térség kármentesítését, valamint a Séd-Nádor mederszennyezés felszámolását szolgálják.

A Mecsek-ÖKO Rt. kapcsán felmerülő kiadások a gyöngyösoroszi és a recski bányák szüneteltetéséből eredő feladatokat finanszírozzák.

7. A vagyongazdálkodás egyéb kiadásai

A központi költségvetési szervek vagyongazdálkodásában lévő, állami tulajdonú ingatlanok felmérése a Vtv. szerinti bérleti és vagyongazdálkodási konstrukciók megalapozását szolgálja.

A Vtv. szerint az MNV Zrt. működési költségeit a központi költségvetésből kell finanszírozni.

8. Új Tulajdonosi Program

Az ÚTP keretében néhány társaság részesedéseinek részleges értékesítése várható 2009-ben. Továbbá, a Kormány az általa meghirdetett ÚTP-be várhatóan egy ingatlan alapot is bevon, amihez készpénzes hozzájárulást lehetővé tévő előirányzatot biztosítani szükséges. Az alap kapcsán szükséges lehet továbbá (többek között az ÚTP kedvezményrendszere miatt is) az alap befektetési jegyeinek megvásárlására is.

VII.

A KORMÁNYZATI SZEKTOR ADÓSSÁGA ÉS HIÁNYA AZ EURÓPAI UNIÓ MÓDSZERTANA SZERINT

Az Európai Unió euro-övezetben résztvevő tagállamai az integráció magas fokát, a Gazdasági és Monetáris Uniót és ezzel együtt a közös pénz bevezetését valósították meg, mely jelentős pozitív hatással járt mind gazdasági, mind társadalmi értelemben. Bár a fiskális politika az Európai Unióban nemzeti hatáskörben maradt, az Unió hosszú távú fenntartható fejlődése és a Gazdasági és Monetáris Unió hatékony működése érdekében kialakításra kerültek azok a keretek és eljárási szabályok, amelyek egyértelmű határokat szabnak a decentralizált fiskális politikának az eurózónán belüli és kívüli tagállamokban egyaránt. Ezt hivatott garantálni a Maastrichti Szerződésbe foglalt Túlzott Deficit Eljárás, valamint az ennek szigorítását és operacionalizálását jelentő, 1997-ben elfogadott Stabilitási és Növekedési Egyezmény.

A csatlakozási szerződés aláírásával Magyarország vállalta, hogy amennyiben teljesíti a Maastrichti szerződésben lefektetett konvergencia kritériumokat, bevezeti az Európai Unió közös pénzét, az eurót. Az ehhez vezető út meghatározott időszakokra vonatkozó tervét tartalmazza az évente – december 1-jéig – kiküldendő Konvergencia Program, a fiskális feltételek megvalósulását a félévente elkészített EDP (EDP = Excessive Deficit Procedure – Túlzott Hiány Eljárás) Notifikációs jelentés. Fenti dokumentumok és adatszolgáltatások a hazaitól eltérő, uniós statisztikai szabványok által meghatározott elszámolási szabályok alapján készülnek, és az ott lefektetett fogalmakkal operálnak. Az EDP Notifikációs jelentés a nemzetközi összehasonlításra alkalmas egyenlegmutató értékének alakulását úgy mutatja be, hogy egyidejűleg a nemzeti költségvetési/államháztartási prezentációkban használatos egyenlegmutatótól való eltéréseinek okait, tételeit is részletezi. Az EDP Notifikációs jelentés a Központi Statisztikai Hivatal, az MNB és a Pénzügyminisztérium honlapján is hozzáférhető. Az Áht. előírásainak megfelelően ez a fejezet a 2009. évre tervezett adatok alapján ismerteti a módszertani különbözőségeket és a kiemelt mutatók alakulását.

1. Az uniós és az államháztartási elszámolások főbb módszertani eltérései

Az uniós statisztikai szabványok által definiált **kormányzati szektor nagyobb szervezeti kört** foglal magába, mint az államháztartás. Mindazon szervezetek beletartoznak, amelyek tevékenységük során közjavakat állítanak elő, a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyon elosztásában vesznek részt, irányításukat a kormányzati szervek végzik, és tevékenységük ellenértékében 50%-nál kisebb arányt képvisel az árbevétel. A kormányzati szektor statisztikai fogalma szervezeti besoroláson alapul: valamely szervezet vagy beletartozik, vagy nem a kormányzati szektorba. A korábbi, statisztikai hatóságok által követett gyakorlat az volt, hogy legalább 3-5 éves tartós tendencia alapján ítélték meg az adott szervezet gazdasági magatartását és így szektorbesorolását. A területet érintő, de még nem hivatalos Eurostat dokumentumok alapján az körvonalazódik, hogy a jövőben egy új szervezetet lehetőleg már megalakulásakor, az üzleti tervek alapján kell besorolni.

A fenti statisztikai ismervek alapján a 2009. évi költségvetés tervezési időszakára a kormányzati szektorba tartozó, államháztartáson kívüli szervezetek a következők:

- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.);
- Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő (NIF) Zrt.;
- Állami Autópálya Kezelő (ÁAK) Zrt.;
- MÁV Start Zrt.
- Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) Zrt.;
- Magyar Televízió Zrt.;
- Magyar Rádió Zrt.;
- Országos Rádió- és Televízió Testület;
- Duna Televízió Zrt.;
- Magyar Távirati Iroda Zrt.;
- Beruházási, Műszaki Fejlesztési, Sportüzemeltetési és Közbeszerzési Zrt. (BM SK Zrt.)
- Hagyományok Háza Ingatlanfejlesztő Kft.,
- Nemzeti Filharmónia Ingatlanfejlesztő Kft.,
- Duna Múzeum Ingatlanfejlesztő Kft.;
- Magyar Turizmus Zrt., továbbá
- a kormányzat által irányított és többségükben finanszírozott non-profit szervezetek (elsősorban a közalapítványok és bizonyos közhasznú társaságok).

A kormányzati szektorba sorolandó nem államháztartási szervezetek körét statisztikai munkabizottság állapítja. A besorolt vállalatok mellett más vállalatok megfigyelésére is sor kerül. Ilyen megfigyelt szervezetek például a közlekedési vállalatok. A MÁV Zrt. és a BKV Zrt. pénzügyi helyzetének alakulását folyamatosan nyomon követik a statisztikai hatóságok. Az áruszállításra 2006-tól létrejött MÁV CARGO Zrt. az éves beszámolója alapján egyértelműen piaci szereplőnek minősül, állami támogatásban nem részesül. A 2007. júliusától megalakult, személyszállításra szakosodott MÁV Start Zrt. esetében – a legújabb Eurostat ajánlásokat figyelembe véve – üzleti terve alapján döntöttek a statisztikai hatóságok besorolásáról, melynek értelmében a MÁV Start Zrt. megalakulásától kezdődően a kormányzati szektorba került. A jegybevételek ugyanis a MÁV Start Zrt. költségeinek finanszírozásában egyre kisebb arányt képviselnek, a költségvetési forrás dominánssá válik. A MÁV Zrt.-nél, BKV Zrt.-nél és

a Volán társaságoknál a piaci jellegű bevételek a nem piaci jellegűeknél nagyobb arányban vesznek részt a költségek finanszírozásában, így azok a statisztikában piaci szereplőnek minősülnek.

A Központi Statisztikai Hivatal a statisztikai adatgyűjtés és a statisztikai besorolási kritériumok vizsgálata alapján gondoskodik a non-profit szervezetek, közhasznú társaságok osztályozásáról. E szervezetek a statisztikában gazdasági működésük és finanszírozásuk jellege alapján vagy a kormányzathoz (pl. a közalapítványok), vagy a háztartásokat segítő non-profit szervezetekhez (pl. magánalapítványok), vagy a vállalkozásokhoz (pl. a gazdasági kamarák, hasonló érdekképviselői szervek) sorolandók. Működésük jellege alapján a kormányzathoz tartoznak a közhasznú társaságként működő szervezetek közül a közútkezelő társaságok, egyes színházak, egészségügyi, szociális, oktatási intézmények, valamint volt minisztériumi háttérintézmények, kiegészítő-szolgáltató intézmények. A kormányzati szektorhoz való tartozás fontos bizonyítéka, ha a kizárólag vagy túlnyomórészt államháztartási forrásból működő közhasznú társaságok a minisztériumoktól, más fejezetektől közbeszerzési eljárás nélkül jutnak az általuk nyújtott szolgáltatások ellenértékéhez, vagyis támogatásban részesülnek.

Az **uniós módszertan** – a szervezeti kör különbözőségén túl – **a számbavétel időpontját, értékét, az elszámolandó tranzakciók körét illetően is eltér az államháztartási elszámolásokhoz képest.** Az alkalmazandó uniós módszertant, az ESA'95 nemzeti számla rendszert, egy uniós tanácsi rendelet¹ tartalmazza, amely a tagsággal a magyar jogrend részévé vált.

– Elszámolandó tranzakciók köre:

- = Az ESA'95 statisztikai módszertan a nyújtott kölcsönöket és visszatérüléseket, a pénzügyi befektetéseket és kivonásokat (azaz a részvény-műveleteket) figyelmen kívül hagyja.
- = Egyes, a pénzforgalomban nem jelentkező, pénzmozgással nem járó műveleteket kiadásként számol el, így pl. a követelések részleges elengedését, az általános számviteli előírásokhoz hasonlóan.
- = A gazdasági folyamatokban megkülönbözteti a két fél kölcsönös megállapodásán alapuló tranzakciókat, ezeket lehet csak a maastrichti hiánymutatóban elszámolni, viszont a gazdasági partner nélküli eseményeket (pl. leltártöbblet, katasztrófa-veszteség), és az átértékelődés folyamatait (az ár-, árfolyam-változásokat) nem.

– Számbavétel időpontja:

A pénzforgalmi helyett eredményszemléletű számbavételt kér, azaz a bevételeket és kiadásokat abban az időszakban számolja el, amikor a gazdasági események megtörténnek (az adófizetési kötelezettség keletkezik, a jogosultság létrejön).

– Számbavétel értéke:

A tranzakciókat, az eszközöket és kötelezettségeket piaci áron kell értékelni.

¹ Council Regulation (EC) No 2223/96 of 25 June 1996 on the European system of national and regional accounts in the Community

Az ESA'95 szerinti egyenleg a fenti szervezeti körre való kiterjesztést követően és a megfelelő korrekciót alkalmazva áll elő a hazai elszámolások szerinti államháztartási egyenlegből. A másik fiskális konvergencia mutató, ún. maastrichti adósság mutató a kormányzati szektor konszolidált bruttó adóssága névértéken, melyet az ÁKK által kimutatott központi költségvetés bruttó adósságából kiindulva, azt korrigálva, valamint a kormányzati szektorba tartozó többi alrendszer, illetve szervezet adósságát hozzáadva kaphatunk meg. A központi költségvetés ÁKK által kimutatott adósságát amiatt kell korrigálni, mert a maastrichti adósságot nem piaci értéken, hanem névértéken kell elszámolni, ebből következően a csak piaci értékkel bíró derivatívák nem részei az adósságnak, míg a névértéktől eltérő áron történt adósság-kibocsátások (diszkont kincstárjegyek) állományi adatait a névértékre való átszámítással korrigálni kell.

Végül itt érdemes felhívni a figyelmet egy apró, de mégis sokszor félreértésre okot adó módszertani eltérésre: a Túlzott Hiány Eljárás (EDP) keretében és céljára számolt mutatók eltérésére az ESA'95 szerinti adatoktól. A különbség abból adódik, hogy az EDP kamatkidadások módszertani kategóriája kamatként (tulajdonosi jövedelemként) veszi figyelembe a pénzügyi derivatívák (swapok, forward ügyletek) kamatát, eltérően az ESA nemzetiszámla-rendszer kamatfogalmától, amely ezt a tételt nem tartalmazza. Emiatt és ennek összegével tér el tehát az ESA'95 és EDP szerinti kamatkidadások és kiadások összege, valamint az elsődleges és teljes kormányzati szektor egyenleg, melynek nagyságrendje az elmúlt években a GDP 0-0,1%-a volt.

2. A kiemelt mutatószámok

Európai Unió tagságunkkal vállaltuk az euro bevezetését, melynek fiskális kritériumaként a hiányt 3% alá, az adósságot pedig 60% alá kell csökkenteni, középtávon pedig a Stabilitási és Növekedési Egyezmény alapján meghatározott 0,5%-os deficitcél kell teljesítenünk a GDP arányában.

Az Európai Unió jogrendje szerint a tagországoknak a Túlzott Hiány Eljárás (EDP) keretében évente két alkalommal – 2006-tól kezdődően április és október elsejéig – kell hivatalos jelentésben (Notifikáció) közölniük a két kiemelt kormányzati mutatót: a kormányzati szektor adósságát és hiányát. A határidők megegyeznek a kormányzati szektor negyedéves nemzeti számlájának közzéadási határidejével, így a nemzeti statisztikai hivatalok átvehették a pénzügyminisztériumoktól az első adatközlés feladatát. Ennek megfelelő változás következett be hazánkban is, 2006 tavaszától már a Központi Statisztikai Hivatal állítja össze a Notifikációs jelentést valamennyi tényidőszakra a nem-pénzügyi számlák tekintetében, az MNB a pénzügyi számlák körében, míg a Pénzügyminisztérium az adott évi várható értékét mind az EDP egyenlegnek, mind a maastrichti adósságnak.

2005. augusztusától 2007. márciusáig átmenetileg módosult Magyarország adatközlési rendszere, miután az Európai Unió méltányolta a nyugdíjreformok költségvetésre gyakorolt hatásának figyelembe vétele mellett felsorakoztatott érveket. Az ilyen típusú egyenlegromlás ugyanis alapvetően más jellemzőkkel bír, mint más szokásos bevételi vagy kiadási komponens: nem egy lazuló költségvetési fegyelem eredménye, ellenkezőleg a hosszú távon fenntartható fiskális politika érdekében tett intézkedés. Ez – a statisztika alapelveivel összhangban – úgy került megvalósításra, hogy a

magánnyugdíj-pénztárak, mint szervezetek átmenetileg a kormányzati szektorban kerültek elszámolásra, a kedvezményt alkalmazó országoknak (Svédország, Lengyelország, Szlovákia, Dánia és Magyarország) az EU felé valamennyi éves és évközi statisztikai adatszolgáltatásában így kellett eljárnia. Emiatt az elemzésre használatos mutatókészlet átmenetileg megkettőződött. Az Eurostat által kiadott engedély a 2006. októberben esedékes Notifikációt jelölte meg utolsó alkalomként a kedvezmény igénybevételére, a 2007. márciusi Notifikációban a teljes adatközlési időszakra (2003-2007 évekre vonatkozóan) vonatkozóan vissza kellett térni az eredeti statisztikai módszertanra. Ugyanakkor a Túlzott Deficit Eljárás megszüntetése szempontjából a nyugdíjreform költségeit lineárisan degresszív alapon a 2005-2010-es időszakban figyelembe lehet venni (100%, 80%, 60%, 40%, 20%-os mértékben, majd 2010-től már egyáltalán nem).

A jelenleg érvényes módszertannak (magánnyugdíj-pénztárak a pénzügyi vállalkozások szektorának részei) megfelelő kiemelt EDP mutatók a költségvetési törvényjavaslathoz kapcsolódóan a következők:

A kormányzati szektor kiemelt mutatóinak alakulása ESA' 95 szerint (GDP százalékában)	2009. év (terv)
Allamháztartás pénzforgalmi egyenlege	-3,4
Kormányzati szektor ESA egyenlege	-3,2
- központi költségvetés ESA egyenlege	-2,8
- TB alapok ESA egyenlege	0,0
- elkülönített alapok ESA egyenlege	0,1
- helyi önkormányzatok ESA egyenlege	-0,5
- államháztartáson kívüli, kormányzati szektorba sorolt szervezetek egyenlege	0,0
Kormányzati szektor adóssága	65,1
GDP	29110,0

Az Európai Központi Bank és az Európai Unió Bizottsága két évente készíti el az ún. Konvergencia jelentését, melyben vizsgálja, hogy az euro bevezetése előtt álló tagállamok mennyiben teljesítik a maastrichti kritériumokat. Hazánkról 2008. májusában készült a legutóbbi Konvergencia jelentés, melyben a Bizottság megállapította, hogy nem teljesítjük egyik kritériumot sem:

- árstabilitás: a referencia időszakban (2008. márciusát megelőző 1 évben) az átlagos infláció mértéke hazánkban 7,5% volt, mely jelentősen meghaladt a 3,2%-os referencia értéket,
- költségvetési fegyelem: Magyarország jelenleg Túlzott Deficit Eljárás alatt áll, azaz nem teljesíti a költségvetési hiányra vonatkozó 3%-os és az államadósságra vonatkozó 60%-os konvergencia kritériumokat a GDP arányában. A vizsgálati időszakban a költségvetési hiány 5,5%, az államadósság 66% volt,

- árfolyam: Magyarország még nem lépett be az ERM2 rendszerbe, így nem teljesíti ezt a kritériumot,
- kamatláb: a hosszú távú kamatok átlaga Magyarországon a referencia időszakban 6,9% volt, mely meghaladta az adott időszakra vonatkozó 6,5%-os kritériumértéket.

2.1. Az adósságmutató módszertana és alakulása

Az adósságmutató értékét és viszonyszámát nemcsak az adósságállomány alakulása, számbavételének módja befolyásolja, hanem az is, hogy a kormányzati szektoron belüli szervezetek milyen nagyságrendben birtokolnak ezekből az adósságokból. A költségvetési/zárszámadási prezentáció a központi költségvetés könyvi értéken nyilvántartott, hitelviszonyból származó bruttó adósságáról ad számot.

A **maastrichti adósságmutató** a statisztikai értelemben vett kormányzati szektor (az 1. pontban ismertetett szervezeti kör) konszolidált bruttó adósságát névértéken fejezi ki. A konszolidálás a kormányzati szektoron belüli adósságelemeket (pl. az Egészségbiztosítási Alap likviditási hitelét a Kincstártól, a helyi önkormányzatok tárcájában lévő állami értékpapírokat) kiszűri. A Túlzott Hiány Eljárás referenciaértékeként választott adósság egy bruttó szemléletű mutató: a különböző pénzügyi instrumentumokban fennálló kötelezettségek nem csökkenthetők (nem nettósíthatók) az azonos instrumentumokban fennálló követelésekkel (pl. a Magyar Állam Világbankkal szemben fennálló tartozása nem csökkenthető a nem kormányzati szervezetek továbbkölsönzött hányaddal, külföldi tartozásaink nem nettósíthatóak a külfölddel szembeni követelésekkel, pl. egyes fejlődő országoknak nyújtott kormányhitelekkel). A névértéken számított adósság a visszaváltáskor ténylegesen fizetendő érték szerinti számbavételt jelenti. A derivatívák piaci termékek, névértékkel nem rendelkeznek, ezért nem részei az uniós adósságmutatónak. A magyar államháztartási számviteli szabályok szerint a diszkont-értékpapírokat kibocsátási áron tartják nyilván, így a kibocsátási és visszaváltási értékük (névértékük) különbözete az ÁKK által nyilvántartott értékpapír-adósságot növeli.

Az ÁKK által kimutatott államadósságon (központi költségvetés bruttó adósságán) felüli, maastrichti adósságállományba beszámító jelentősebb tételek a következők:

Az **MNV Zrt.** speciális kötvényes privatizációs technikát alkalmazott a Richter Gedeon Nyrt-ben fennálló 25%-os részesedésének eladására. 2004. szeptemberében ötéves lejáratú kötvény aukciós kibocsátására került sor, amely lejáratkor, 2009-ben lesz átcserélhető részvényekre. A kötvénykibocsátás – névértéken számítva mintegy 157 milliárd forint – miatt fennálló tartozás lejáratáig, illetve átváltásáig az államadósság részét képezi.

Az autópálya-építés finanszírozása érdekében a **NIF Zrt.** hiteleket vett fel, felhalmozódott adósságának állományát a központi költségvetés több lépésben vállalta át. Ez az adósságvállalás sem a kormányzati egyenleg, sem a kormányzati adósság szempontjából nem jelentett többletet, mert a társaság statisztikai szempontból a kormányzati szektorhoz tartozik, így a költségvetés és a társaság közötti tranzakciók elszámolása körön belül történt, mindössze az adósság kötelezettje változott. 2006-ban 415,9 milliárd forint adósság átvállalására került sor, beleértve az Állami Autópálya

Kezelő (ÁAK) Zrt-től NA Zrt-hez került 105 milliárd forintnyi adósságot. 2007-ben a maradék, mintegy 28 milliárd forintnyi adósság is átvállalásra került, így a társaság év végi adósságállománya zérus lett és az is marad 2008-2009-ben.

A matricabevételek 2006-tól az Útpénztárat illetik meg, az **ÁAK Zrt.** sem az általa üzemeltetett autópályák, sem azok használata arányában nem tarthat vissza az általa ügynökként beszedett matricabevételekből, ezáltal az úthasználóktól származó piaci jellegű bevételei megszűntek, kormányzati körön kívül tartása kérdésessé vált. 2006 nyarán született döntés az ÁAK Zrt. – és ezzel a teljes autópálya építés – körön belül történő elszámolásáról. Ennek következtében mind az ESA hiány, mind az államadósság jelentősen módosult. 2006. végén a befejezetlen autópálya szakaszok és a kapcsolódó hitelek az ÁAK Zrt-től az NIF (NA) Zrt-hez kerültek, a befejezett szakaszokhoz kapcsolódó hitelek átvállalására 2007-ben került sor. Ennek megfelelően 2006 végén a társaság adósságállománya 33,9 milliárd forint volt, 2007 végén nulla lett és ezen a szinten is marad várhatóan mind 2008-ban, mind 2009-ben.

A kormányzati szektor adósságába beletartoznak a **helyi önkormányzatok** hitelviszonyon alapuló tartozásai, valamint a központi költségvetés által biztosított megelőlegezések (utóbbiak azonban konszolidálásra kerülnek kormányzati szinten), míg az önkormányzatoknál eszközként felhalmozott állampapírok állománya csökkenti a kormányzati szektor egészének adósságát. 2009-ben az önkormányzatok állampapír-állományukkal csökkentett adóssága várhatóan 872 milliárd forinttal növeli a maastrichti adósságot.

Korábban a **társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak** a KESZ-ről nyújtott likviditási hitel év végi állománya, valamint az év végi megelőlegezések is az alrendszer adósságaként lettek kimutatva az uniós statisztikában, a kormányzati szinten konszolidált adósságot azonban nem érintették.

A MÁV Start Zrt. 2009. évi költségvetési tervezéshez készített üzleti terve alapján a statisztikai hatóságok a vállalatot megalakulásától, azaz 2007. júliusától a kormányzati szektorba sorolták. Ennek következtében adósságállománya növeli a maastrichti adósságot, mely 2007-ben zérus volt, 2008-ban várhatóan 8,9 milliárd forint lesz, míg 2009. végére 18,2 milliárd forintra emelkedik.

2.2. A hiánymutató módszertana és alakulása

A **maastrichti hiánymutató** és az Áht. meghatározott deficitmutató tartalmi eltérése elsősorban a szervezeti kör különbözőségéből és az eredményszemléletű számbavételből adódik, de más jellegű tételek is befolyásolják azt.

Ezek közül a 2009. évi elszámolásokat is befolyásoló jelentősebb tételek a következők:

- a) A **Gripen-szerződés** keretében 14 repülőgép NATO-kompatibilissé tétele történik meg és ezzel párhuzamosan kiépülnek a földi irányítási és más kiszolgáló rendszerek. A magyar fél oktatási-képzési szolgáltatásokat is igénybe vesz, a gépek tulajdonjoga azonban a svéd partnernél marad. A rendelkezésre állás időpontjától kezdődően 10 éves bérleti periódus indul, mely időszak a szakértők szerint mintegy harmada a repülőgépek felújítás után kalkulálható hasznos élettartamának. A magyar fél rendelkezik vételi opcióval, a vásárlásról az Országgyűlés jogosult dönteni. Ezen ismérvek alapján az ügylet

szolgáltatás-vásárlással kombinált bérletnek tűnhet, de az Eurostat munkadöntést hozott valamennyi hosszú lejáratú szerződéses konstrukcióban megvalósuló katonai eszköz beszerzésére/bérletére. A döntés értelmében minden esetben vásárlásként kell elszámolni az ilyen ügyleteket, mégpedig abban az időpontban, amikor az eszközöket a kormányzat birtokba veszi. Ez azt jelenti, hogy a teljes bérleti időszakban a folyó (képzési, fenntartási, rendszerirányítási stb.) költségek folyamatosan, míg egy-egy nagyobb összegű kormányzati kiadás a gépek statisztikai „beszerzéseként” 2006-2007-ben jelentkezett. A repülőgépek beérkezése előtti időszakban ténylegesen kifizetett lízingdíjából a repülőgépekre jutó rész előlegfizetésnek tekintendő. A beérkezés éveiben a statisztikai „vétélár” és az előleg különbözeteként hitelfelvételt is könyvelni kell (a pénzügyi lízing mintájára), majd a beérkezést követő időszakban a lízingdíj meghatározott része a statisztikai hitelfelvétel törlesztésére fordítandó.

A Gripen bérlet statisztikai elszámolása 2008-tól kezdődően – a korábbi évekkel ellentétben – kedvező hatással van az ESA'95 szerinti egyenlegre, miután a gépek 2006-2007. évi beérkezését követően, 2008-tól az üzemeltetésre, karbantartásra, és pénzügyi költségekre eredményszemléletben kalkulált összeg alacsonyabb a költségvetésből ténylegesen fizetett lízingdíjnál. 2008-ban ez 8,6 milliárd forint egyenlegjavulást eredményez, 2009-re 9,5 milliárd forint egyenlegjavulást tervezünk. A gépbeszerzés miatt elszámolt, 2007. végi mintegy 120 milliárd forintot kitevő államadósság 2008-ban várhatóan 10 milliárd forinttal, míg 2009-ben további 9 milliárd forinttal csökken.

- b) 2004. év végén megtörtént a **harmadik generációs mobil távközlési frekvencia (UMTS licence) 15 évre szóló értékesítése**. Az Európai Unió statisztikai rendszere ezt a jogosultságot egyszeri vagyoneértékesítésnek tekinti, amennyiben a jogosultság öt évet meghaladó időszakra vonatkozik. A jogosultság 2004. évi értékesítésével így nemcsak a 2004-ben tényleges befolyt összegek (17,2 milliárd forint), hanem a további évek részletfizetései is (36,1 milliárd forint) a 2004. évi ESA-egyenleget javították. Ennek következményeként 2005-től kezdődően a központi költségvetésbe befolyó bevételek már nem számolhatóak el ESA-bevételeként. (2007-ben ez az összeg 3 milliárd forint volt.) Azok a részletfizetések, amelyek a befizető bevételi forgalmának, jövedelmének alakulásához kapcsolódnak és az előre meghatározott minimumösszeget meghaladják, az adott év ESA-egyenlegét javítják.

Fenti elvekkal összhangban történt a **2008. végén lejáró GSM (második generációs) szerződés megújításának statisztikai elszámolása**. Az eredeti szerződés 15 évre szólt, melyben szerepelt egy olyan lehetőség, hogy a szerződést lejártakor az eredeti szerződéses időszak hosszának felére meg lehet hosszabbítani. Ezzel a lehetőséggel élve állapodtak meg a szerződéses felek a szerződés 7,5 évvel történő meghosszabbításában. Miután a jogosultság ebben az esetben is 5 évnél hosszabb időszakra vonatkozik, viszont itt egyösszegű kifizetés történt, az ellenértéket egyösszegben kell elszámolni a jogosultság keletkezésekor. Mivel a szerződést 2007 végén kötötték, az ellenérték is ekkor folyt be, ugyanakkor a szerződés alapján a jogosultság csak 2008 novemberétől él, a 2007-ben pénzforgalomban befolyt 20 milliárd forintot előlegnek és nem

ESA-bevételnek kell tekinteni, az ESA-bevétellé 2008. novemberében válik. Az éves frekvencia használati díjat ugyanakkor mind pénzforgalomban, mind az ESA'95 szerint az adott évben számoljuk el a szerződéses időszak egészében.

- c) **A volt egyházi ingatlanok tulajdoni rendezése** és a kapcsolódó pénzügyi kártalanítás felgyorsításával összefüggésben a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Zsidó Hitközösség Szövetsége és a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye rendezésre váró ingatlanainak végleges jegyzéke elfogadásra került a 1013/2006, illetve a 1040/2006. sz. Korm. határozatokban. A kormányhatározatokban meghatározott kompenzációt a fent említett egyházak, mint állammal szembeni jövőbeni követelést bankoknál faktorálhatják, majd az ebből származó összeget a kormányhatározat tartalmának megfelelő célra használhatják. A mintegy 30 milliárd forint összegű teljes kompenzációból 17,8 milliárd forintnyit faktoráltak 2006-ban, 0,964 milliárd forintnyit 2007-ben az egyházak, melyet pénzforgalomban nem, azonban a maastrichti hiányban és adósságban el kellett számolni a központi kormányzat hiányaként, illetve adósságaként. A pénzforgalmi elszámolásokban a fenti összeg a kormányhatározat szerinti (2007-2011 közötti) ütemezésben, a kártalanítási összegek tényleges kifizetésével jelenik meg. A faktorálással előrehozott részt azonban ekkor már nem kell elszámolni az ESA'95 szerinti számokban, az tehermentesíti az adott időszak ESA kiadásait.
- d) Az Eurostat módszertani határozatot adott ki 2005. februárjában az **EU-források elszámolásáról**, miután igen eltérő gyakorlatot tárt fel a tagországoknál. A módszertani döntés elvi lényege, hogy az uniós források nem befolyásolhatják a kormányzat egyenlegét, ugyanakkor a kormányzat bevételei és kiadásai között csak a kormányzati egységek, mint végső kedvezményezettek által felhasznált források vehetők számításba. A kormányzati szektoron kívüli felhasználás pénzügyi műveletnek, nem ESA-kiadásnak és -bevételnek tekintendő, ezen tételeket a központi költségvetésben elszámolt bevételekből és kiadásokból azonos összeggel kell kivonni. Az Eurostat továbbá – szokásos kétévenkénti látogatása során – javasolta hazánkban azt a publikált anyagukban még meg nem jelent módszert, hogy az egyedi uniós jóváhagyást igénylő ún. nagyprojektek esetében, a döntést megelőzően szakértői becsléssel határozzuk meg és számoljuk el bevételként az adott évi kiadásokból későbbiekben nagy valószínűséggel EU forrásból megtérülő részt, ezzel biztosítva az eredményszemléletű számbavételt és minimalizálva a későbbi statisztikai felülvizsgálatok nagyságát.
- h) **Veszteséges állami vállalatok tőkeemelés** formájában végrehajtott veszteségrendezését az uniós statisztikai szabályok akkor is ESA-kiadásként elszámolandó tőketranszfernek tekintik, ha a juttatás jogi és számviteli értelemben is a társaság tőkéjének rendezéséhez kapcsolódik. Ennek az elvnek az alkalmazása történik pl. a MÁV Zrt. és a Volán társaságok tőkeemelésével kapcsolatban. A folyamatban levő új ESA szabályok a fenti kritériumnál még szigorúbbak, az adott vállalatnak nem elegendő pozitív egyenleggel zárnia az évet, hanem olyan mértékű nyereséget kell termelnie, mellyel biztosítja a szokásos piaci hozamot.

- i) Az államigazgatásban dolgozók 2009. év után járó **13. havi bérének** kifizetésére várhatóan 2009. decemberében kerül sor, emiatt az előző évekkel ellentétben ennél a tételnél nincs szükség eredményszemléletesítésre a korrekt statisztikai elszámolás érdekében.
- j) A **MÁV Start Zrt.** 2009. évi költségvetési tervezéshez készített üzleti terve alapján a statisztikai hatóságok a vállalatot megalakulásától, azaz 2007. júliusától a kormányzati szektorba sorolták. Ennek következtében egyenlege beleszámít a kormányzati szektor ESA'95 szerinti egyenlegébe.